

Kyberšikana a její prevence na středních školách

Bc. Markéta Bečáková

Diplomová práce
2025

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Bc. Markéta Bečáková
Osobní číslo:	H23113
Studijní program:	N0111A190013 Sociální pedagogika
Forma studia:	Kombinovaná
Téma práce:	Kyberšikana a její prevence na středních školách

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti kyberšikany na středních školách, vývojových specifik adolescentů a role sociální pedagogiky v tomto kontextu.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- ČERNÁ, Alena, 2013. Kyberšikana: průvodce novým fenoménem. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4577-0.
HOLLÁ, Katarína, 2016. Sexting a kyberšikana. Bratislava: IRIS. ISBN 978-80-8153-061-6.
CHRÁSKA, Miroslav, 2016. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.
SOBOTKOVÁ, Veronika, 2014. Rizikové a antisociální chování v adolescenci. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4042-3.
ŠEVČÍKOVÁ, Anna, 2014. Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5010-1.

Vedoucí diplomové práce: **PhDr. Hana Včelařová, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **8. ledna 2025**
Termín odevzdání diplomové práce: **25. dubna 2025**

L.S.

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 8. ledna 2025

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění bez ohledu na výsledek obhajoby;
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- jedno vyhotovení diplomové práce v listinné podobě bude ponecháno Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně k uložení;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá; neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že

- jsem na diplomové práci pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem řádně citoval(a); v případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor;
- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

Ve Zlíně, dne

.....
podpis autora

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá problematikou kyberšikany a její prevenci na středních školách. V teoretické části je analyzována kyberšikana v její současné podobě, přičemž jsou představeny moderní platformy a technologie, které tuto formu šikany umožňují. Jsou také popsány různé role, které jednotliví aktéři v kyberšikaně zastávají – agresor, oběť a svědek. Dále jsou rozebrány různé formy kyberšikany, které se vyskytují mezi adolescenty. Druhá kapitola se věnuje vývojovým specifickým dospívajících a vlivu sociálních médií na jejich chování a motivaci ke kyberšikaně. Závěrečná kapitola teoretické části se zaměřuje na prevenci kyberšikany, přičemž zdůrazňuje roli školy a sociálního pedagoga v tomto procesu. Praktická část diplomové práce se soustředí na zjištění výskytu kyberšikany mezi žáky střední školy. Hlavním cílem výzkumu je zjistit, zda a v jaké míře se žáci střední školy setkávají s kyberšikanou, ať už jako oběť, agresor nebo svědek, a jaké jsou jejich názory na prevenci a preventivní opatření proti tomuto jevu.

Klíčová slova: adolescenti, kyberšikana, prevence

ABSTRACT

This diploma thesis is dealing with the topic of cyberbullying and its prevention in secondary schools. In the theoretical part, cyberbullying is analysed in its current form, meanwhile modern platforms and technologies are presented, which enable this type of bullying. Different roles of cyberbullying agents are described – an aggressor, a victim and a witness. Different forms of cyberbullying among the adolescents are analysed as well. The second chapter focuses on developmental specifics of adolescents and the effect of social media on their behaviour and motivation towards cyberbullying. The final chapter of the theoretical part deals with the prevention measures of cyberbullying while underlining the role of school and social educators in its process. The practical part of this thesis focuses on uncovering the incidents of cyberbullying among the students of secondary schools. The aim of this research is to find whether and to which extent do students of secondary schools come into contact with cyberbullying, be it as a victim, an aggressor or a witness, and what views of cyberbullying preventions and precautions do they hold.

Keywords: adolescents, cyberbullying, prevention

Tímto bych chtěla vyjádřit své upřímné poděkování PhDr. Haně Včelařové Ph.D., za cenné rady, odborné vedení při psaní této diplomové práce. Mé díky rovněž patří mé kamarádce Světlaně a kolegyni Monice za jejich podporu.

Velké díky patří i mému manželovi a dětem za nekonečnou trpělivost a lásku, bez které bych této cesty nedosáhla.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 KYBERŠIKANNA V SOUČASNÉ PODOBĚ NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH	13
1.1 MODERNÍ PLATFORMY A TECHNOLOGIE JAKO NÁSTROJ KYBERŠIKANY	15
1.2 AKTÉŘI KYBERŠIKANY	18
1.3 FORMY KYBERŠIKANY	21
2 VÝVOJOVÁ SPECIFIKA ADOLESCENTŮ	24
2.1 VLIV SOCIÁLNÍCH MÉDIÍ NA ADOLESCENTY	28
2.2 MOTIVY KYBERŠIKANY U ADOLESCENTŮ	30
3 PREVENCE KYBERŠIKANY A ROLE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA.....	33
3.1 PREVENCE KYBERŠIKANY NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH	35
3.2 ŠKOLNÍ METODIK PREVENCE	37
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	41
4 ÚVOD DO PROBLEMATIKY VÝZKUMU	42
4.1 VÝZKUMNÉ CÍLE	44
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	44
4.3 METODA SBĚRU DAT	45
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR A ZPŮSOB JEHO VÝBĚRU	48
5 ANALÝZA DAT.....	51
6 INTERPRETACE DAT A DISKUZE.....	67
6.1 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ	72
6.2 LIMITY VÝZKUMU	73
6.3 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	74
7 ZÁVĚR.....	76
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	78
SEZNAM TABULEK.....	82
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	83
SEZNAM PŘÍLOH.....	84

ÚVOD

Kliknutí na tlačítko „odeslat,, může změnit život. Ve světě, kde virtuální realita splývá s tou skutečnou, se slova mohou proměnit ve zbraň. Kyberšikana, tato moderní forma šikany zasahuje do životů mnoha mladých lidí. Její dopady na psychické zdraví a sociální vztahy obětí jsou často nedoceny.

Kyberšikana je forma šikany, která se často uplatňuje mimo školu a v anonymním režimu, proto je více závažná. Klasická šikana se odehrává v přímém kontaktu za přítomnosti aktérů například ve školní třídě, na školních chodbách, na hřišti a zahrnuje fyzické násilí, urážky, posměch a její důsledky jsou viditelné a dají se rychle řešit. Naproti tomu kyberšikana probíhá v online prostředí přes sociální sítě, chatovacích aplikacích, přes emaily nebo různé webové platformy a to umožňuje aktérům útočit kdykoliv a kdekoliv bez ohledu na čas a místo, jelikož je internet dostupný neustále. Oběť tak může být napadána nepřetržitě, často právě v již zmiňované anonymitě, což útočníkům dodává pocit beztrestnosti, protože se nemusí obávat okamžitých důsledků. Tato anonymita a snadná dostupnost kyberprostoru činí kyberšikanu obzvlášť nebezpečnou. Kyberšikana je mnohdy psychicky náročnější než tradiční formy šikany, protože je těžší se před ní chránit a utéct, může zasáhnout do širšího okruhu lidí. Zraňující komentář, ponižující fotografie nebo video se mohou během několika sekund dostat k tisícům lidí, což dramaticky zvyšuje dopad kyberšikany.

V prostředí středních škol hraje kyberšikana stále větší roli a její dopady na žáky jsou čím dál závažnější. Kyberšikana proniká do osobních životů žáků, není omezena pouze na školní prostředí, čímž se rozšiřuje její vliv a dopad. Anonymita na internetu navíc často podporuje agresivnější formy chování, což sťažuje odhalování a řešení takových situací. Žáci, kteří jsou terčem kyberšikany mohou trpět různými psychickými a emocionálními problémy, včetně úzkostí, deprese či ztráty sebevědomí, rovněž může být ovlivněn školní výkon nebo sociální začlenění žáků. Z těchto důvodů je důležitá prevence kyberšikany na středních školách, která by měla nejen informovat o rizicích kyberprostoru, ale také žáky naučit jak se kyberšikaně bránit, kde a na koho se v případě potřeby obrátit.

Teoretická část diplomové práce se zaměřuje na problematiku kyberšikany a její propojení s tradiční formou šikany, na kterou navazují moderní platformy a technologie, které jsou nejčastěji využívány mladými lidmi a přes které probíhá tato forma rizikového chování, následující kapitola je věnována aktérům kyberšikany, kam řadíme agresory, oběti a také

přihlížejí neboli svědky kyberšikany, a první kapitolu uzavírají formy kyberšikany. Další kapitola teoretické části se věnuje adolescentům, a jejich vývojovým specifickým, zaměření je převážně na pozdní adolescenci, která probíhá dle Vágnerové a Lisé (2021) od 15 do 20 let. Poslední kapitola pojednává o prevenci kyberšikany žáků středních škol z hlediska školy a sociální pedagogiky v tomto kontextu.

Praktická část diplomové práce je zaměřena na výzkum v konkrétní soukromé střední škole. Výzkum na zvolené škole je pro nás zajímavý z více hledisek, ať už se jedná o různorodost oborů středního vzdělávání tak především fakt, že školu navštěvují převážně dívky. Vzhledem k citlivému tématu jsme zvolili kvantitativní výzkum pomocí dotazníkové metody. Cílem výzkumu, který zjišťuje zkušenosti žáků střední školy s různými rolemi v kyberšikaně a také názory žáků na prevenci kyberšikany je přinést konkrétní doporučení, která mohou pomoci školám čelit kyberšikaně a vytvořit tak bezpečnější a podporující prostředí pro všechny žáky.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 KYBERŠIKANA V SOUČASNÉ PODOBĚ NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH

Šikana ve školním prostředí je problémem, který trvá již desítky let a prochází postupnými proměnami. Tradiční šikana se odehrává především ve fyzickém prostoru, kde jsou její projevy viditelné – jedná se o fyzické útoky, slovní napadení, zastrašování či sociální vyloučení, a je nejzávažnější formou sociálního násilí, která se dlouhodobě vyskytuje ve školním prostředí, i mimo něj (Kolář, 2011). S nástupem moderních technologií, internetu a sociálních sítí se šikana začala přesouvat z fyzického světa do virtuálního prostoru. Tento nový druh násilí se označuje jako kyberšikana. Na konci 20. století se informační a komunikační technologie začaly šířit po celém světě, což vedlo i k rozvoji této formy šikany. V letech 2001 až 2003 Bill Belsey založil webové stránky věnované tématu kyberšikana, které jsou stále aktivní (Claypoole & Payton, 2017).

Kyberšikanu lze definovat jako úmyslné agresivní jednání, ať už ze strany jednotlivce nebo skupiny, které probíhá prostřednictvím elektronické komunikace. Cílem je ublížit člověku, který se v daném okamžiku nemůže útokům bránit. Dopady kyberšikany mohou být stejně závažné, ne-li závažnější než tradiční šikana. Kyberšikana je relativně novým fenoménem, což znamená, že její historie je poměrně krátká. Na rozdíl od tradiční šikany, která existuje již dlouhou dobu, nebyla kyberšikana zatím podrobně zkoumána. (Černá, 2013). Černá (2013) uvádí, že kyberšikana cílí především na dospívající (ale nejen ty), kteří tvoří generaci trvale připojenou online, známou jako „always on“ – jak ji označuje Bill Belsey ve své studii o kyberšikaně.

Hollá hovoří o kyberšikaně jako o „nežádoucím společensky a sociálně – patologickém jevu, který má mnoho pojmenování například sms. šikana, textová šikana, kybernetické obtěžování, mobilní šikana, online šikana, digitální šikana nebo internetová šikana „ (Hollá, 2013, s. 10). Tato různorodost pojmenování ukazuje na širokou škálu forem, kterými se kyberšikana může projevovat.

Podle studie ČŠI (2023) se kyberšikana na středních školách postupně stává stále závažnějším problémem. Zatímco tradiční šikana může zanechávat fyzické stopy, kyberšikana negativně ovlivňuje psychiku oběti, a její dopady mohou být dlouhodobé. Hurychová a Ptáčková (2022) zdůrazňují, že kyberšikana představuje významné riziko pro mladé lidi, kteří se často stydí přiznat své zkušenosti, což ztěžuje včasnou identifikaci problému.

Moderní technologie nám umožňují interakci ve virtuálním prostředí, která se zásadně liší od reálného světa. Stejně jako se liší reálný svět od toho virtuálního, tak i tradiční šikana se liší od kyberšikany v určitých charakteristikách, které jsou odlišné. Nejvýraznější rozdíly mezi klasickou šikanou a kyberšikanou spočívají v anonymitě útočníka, v mocenské nerovnováze a v místě a čase útoku (Martínek, 2015).

Anonymita

V digitálním světě se může pohybovat každý, v kteroukoliv denní dobu a na jakémkoliv místě s připojením k internetu, což umožňuje vysokou míru anonymity. Útočník si může snadno vytvořit falešnou identitu, například vystupovat jako jiná osoba nebo se skrývat za anonymním profilem. Pro oběť je tak obtížnější útočníka odhalit a zjistit, kdo za útoky stojí (Černá, 2013). Martínek (2015) dodává, že anonymita může být pouze zdánlivá, protože identitu útočníků lze v některých případech snadno odhalit s pomocí dostupné technologie, ale i tak, je často obtížné proti útočníkovi zasáhnout a kyberšikaně se bránit.

Rozměr anonymity na internetu u oběti často vyvolává pocit úzkosti, zejména když neznají identitu útočníka a přemýšlejí, zda nejde o někoho z jejich blízkého okolí, koho znají i osobně (Kolařík et al., 2014). Odhalit anonymního útočníka je často velmi obtížné. Výzkum projektu zaměřeného na snížení šikany zjistil, že v 78 % případech bylo možné útočníka identifikovat. Z těchto případů bylo 51 % útočníků ze stejné třídy a 21 % pocházelo z jiné třídy, ale ze stejné školy (Kopecký, 2016). Kožíšek a Písecký (2016) uvádějí, že v online prostředí kyberšikany mají útočníci často možnost zůstat anonymní, což jim umožňuje komunikovat bez ohledu na své fyzické a psychické dispozice a získat převahu díky technickým dovednostem.

Mocenská nerovnováha

Při kyberšikaně se převaha agresora nad obětí projevuje jinak než u tradiční šikany. Zatímco u běžné šikany bývá převaha často založena na fyzické síle, v online prostředí spočívá v nepřetržité aktivitě útočníka, kterou je těžké zastavit. V současnosti je pro mnoho dospívajících téměř nemožné fungovat bez mobilního telefonu a internetového připojení, což agresorovi umožňuje neustálý přístup k oběti, a tím znesnadňuje efektivní obranu.

Oběť může smazat konkrétní webovou stránku nebo profil, ale útočník ji snadno najde jinde. Technická obrana, jako je například nahlášení útočníka, je sice možná, avšak nelze zabránit tomu, aby si agresor nevytvořil nový účet. Anonymita agresora navíc značně

komplikuje identifikaci, což oběti ztěžuje efektivní obranu. Tento aspekt vytváří nerovnováhu sil, protože pokud nevíme, kdo nás napadá, je obrana mnohem obtížnější (Černá, 2013).

Místo a čas

Dalším rozdílem mezi klasickou šikanou a kyberšikanou je místo a čas. Kyberšikana nemá pevně dané místo ani čas, může se objevit odkudkoliv. Každý, kdo je připojen k internetu nebo má zapnutý mobilní telefon, se může stát cílem kyberútoku. To znamená, že se nelze před kyberšikanou chránit, protože útočník může proniknout i do nejbezpečnějšího prostoru jakým by mohl být domov, a to v jakoukoliv denní či noční hodinu (Martínek, 2015). Na přípravu útoku není stanoven žádný časový limit. Pachatel má k dispozici tolik času, kolik potřebuje, aby si svůj útok promyslel. Tento faktor je jedním z důvodů, proč se kyberšikana v online prostředí stává tak závažným problémem, a potvrzují to i výzkumy, které přinášejí zajímavé výsledky.

Z výsledků výzkumu EU Kids Online, který proběhl v letech 2017- 2018 na 89 základních a středních školách v České Republice a byl zaměřen na používání internetu u dětí a dospívajících vyplývá, že se s nepříjemnou zkušeností na internetu se setkalo 36% dětí a dospívajících ve věku 9-17 let. Dívky byly zasaženy nepříjemnou zkušeností častěji (40%) než chlapci. S věkem se pravděpodobnost negativní zkušenosti zvyšuje, což souvisí s tím, že starší děti tráví na internetu více času a mají tak větší šanci se s něčím nepříjemným setkat, zatímco ve věkové kategorii 9-10 let se s negativní zkušeností setkalo 23% dětí, ve věkové kategorii 15-17 let to bylo již 50% (Bedrošová et al., 2018).

Výzkum tedy jasně ukazuje, že vystavení nenávistnému obsahu je u dětí a adolescentů častým jevem, a to zejména v prostředí sociálních sítí a dalších online platform. Právě tyto moderní komunikační technologie a platformy se často stávají nástrojem pro šíření kyberšikany.

1.1 Moderní platformy a technologie jako nástroj kyberšikany

Dnešní dospívající vyrůstají v prostředí, kde moderní technologie a internet hraje klíčovou roli v jejich každodenním životě. Digitální revoluce jim otevřela dveře k nepřehlednému množství informací a novým formám komunikace, zároveň je vystavila i celé řadě rizik. S rostoucím využíváním moderních zařízení, sociálních sítí se virtuální svět stal neodmyslitelnou součástí jejich života (Vašutová & Šigut, 2022).

Sociální sítě neslouží jen jako platforma pro zábavu a komunikaci, ale mohou být i prostorem pro sociálně patologické jevy, jakým je kyberšikana. Vzhledem k široké uživatelské základně, množství funkcí a dostupných informací jsou ideálním prostředím pro takové útoky. Obětí kyberšikany se může stát kdokoli, kdo bez dostatečné obezřetnosti a zabezpečení používá tyto služby. Riziko kyberšikany roste s množstvím zveřejněných osobních údajů, sdílených hesel či komunikací s cizími lidmi. Sociální sítě dávají útočníkům řadu možností k šikaně, včetně hrubých komentářů, zveřejňování nevhodných materiálů, manipulace s fotografiemi a videí, šíření osobních informací nebo vyloučení s online komunit (Krolová, 2015). Popularita a využívání sociálních sítí se neustále mění s tím, jak přibývají nové platformy a mění se trendy. Mezi dospívajícími jsou aktuálně nejpoužívanějšími sítěmi YouTube, Instagram a TikTok (Suchá et al., 2024).

Nejpoužívanější sociální sítě dospívajících v %:

„YouTube 93,15%, Instagram 79,80%, TikTok 68,13%, WhatsApp 66,54%, Snapchat 61,44%, Messenger 69,25%, Discord 48,35%, Pinterest 42,40%, Facebook 39,79%, Twitch 38,84%“ (Suchá et al., 2024, s. 48).

Instagram

V roce 2023 měl přes 1,3 miliardy měsíčně aktivních uživatelů. Jeho hlavní funkcí je zobrazování různých typů vizuálního obsahu, především fotografií (Kopecký, 2023). Na této platformě uživatelé především naplňují potřebu vyjádření sebe sama, sledují životy ostatních a sdílejí události ze svého života. U dospívajících, jejichž životy jsou silně propojeny s digitálním světem, může nízký počet lajků negativně ovlivnit jejich sebevědomí. Snaha o zvýšení digitálního statusu vede mladé lidi k neustálému hledání online popularity a ke srovnáváním se s ostatními (Suchá et al., 2024).

Snapchat

Nabízí unikátní způsob, jak sdílet zážitky online. Platforma podporuje autentickou a uvolněnou komunikaci, která se často liší od běžných sociálních sítí. Uživatelé mají pocit větší volnosti při sdílení okamžiků ze svého života, a ví, že příspěvky brzy zmizí. Tato platforma se proslavila pokročilými technologiemi v oblasti filtrů a speciálních efektů, a tím se stala nejživější platformou. Ale i tady se objevují problémy, které se týkají bezpečí a soukromí při používání této platformy. Což může vést k nekontrolovatelnému šíření osobních údajů či fotografií (Kopecký, 2013).

TikTok

Je mobilní aplikace, která umožňuje nahrávat a sdílet krátká videa. Kromě toho mohou uživatelé sledovat videa ostatních, lajkovat je, komentovat a sdílet. TikTok se stal fenoménem mezi sociálními sítěmi z několika důvodů. Mezi jeho hlavní přednosti patří jednoduchost a snadná dostupnost. Aplikace umožňuje komukoliv stát se tvůrcem obsahu, bez ohledu na profesionální dovednosti nebo technické zdatnosti. Navzdory obrovské celosvětové popularitě je TikTok spojen i s určitými problémy. Jedním z nejzávažnějších je otázka ochrany soukromí uživatelů. Kvůli původu platformy panují obavy ohledně sběru a využívání osobních údajů. I přes snahy platformy regulovat nevhodný obsah se stále objevují případy urážlivých, diskriminačních nebo nebezpečných videí (Kopecký & Krejčí, 2023).

Youtube

Patří mezi neoblíbenější sociální sítě mezi adolescenty. Na rozdíl od jiných platform se Youtube nesoustředí primárně na vztahy mezi uživateli, ale především na sdílení obsahu. Tato platforma umožnila vznik novým profesím, jako jsou youtubeři a influenceři. Na rozdíl od televize není obsah na Youtube automaticky regulován, a dospívající tak mají snadný přístup k nevhodnému obsahu například násilnému, sexuálnímu a mohou být vystaveni rizikům jako je kyberšikana nebo rozvoji závislostního chování (Suchá et al., 2024). Podle Kopeckého & Krejčího (2023) je fascinující jak Youtube překlenul propast mezi tradičními a digitálními médii a nadále ovlivňuje mediální obsah po celém světě.

V současnosti získávají na popularitě různé aplikace pro zasílání zpráv, které silně konkurují tradičním SMS zprávám. Mezi oblíbené aplikace patří WhatsApp, Messenger, Discord a další. Díky rychlosti, dostupnosti a efektivitě se tyto aplikace staly obzvlášť oblíbenými pro soukromé zprávy (Kopecký & Krejčí, 2023). Dostupnost těchto nástrojů kyberšikany a jejich schopnost šířit obsah velmi rychle a široko mezi veřejnost výrazně komplikuje účinnou prevenci a řešení problémů spojených s kyberšikanou.

1.2 Aktéři kyberšikany

Mezi aktéry kyberšikany řadíme:

Agresory

Agresory dělíme do dvou kategorií. Do první patří jedinci s „nízkým sebevědomím, sníženou sociální dovedností, trpí pocity nejistoty, nedostatečného uznání a osamělosti „(Kopecký, 2015, s. 23), právě z těchto důvodů se někteří uchylují ke kyberšikaně, kterou se snaží získat moc a převahu, která jim pomáhá zamaskovat vlastní nejistotu. Na opačné straně stojí agresori, kteří jsou ve svém kolektivu velmi populární, mají mnoho přátel a vynikají vysokou mírou sebedůvěry a sociálními schopnostmi. Všechny tyto dovednosti záměrně aplikují v posílení svého vlivu v daném prostředí. V kontextu kyberšikany narážíme na uvedené druhy agresorů, ale často se stává, že online útočníci jsou ti, kteří byli v minulosti terčem šikany (Kopecký, 2015).

Podle Kopeckého (2018) patří mezi první typy agresorů tzv. „anděl pomsty“. Tento typ útočníka má hlavní motiv v touze vrátit křivdy, které byly způsobeny jemu nebo jeho blízkým. Často se zaměřuje na ochranu svých přátel, kteří se stali terčem šikany nebo kyberšikany. Většinou jedná sám, ale někdy zapojuje i přátele, kteří byli dříve obětí, aby se přidali k jeho aktivitám v kyberprostoru.

Další typ agresora je agresor, který usiluje o moc, snaží se získat uznání a kontrolu nad ostatními, aby dělali to, co si přeje. Vyžadují pozornost a publikum, zaměřují se na to, aby oběť vystrašili a ponížili. Jedním z typů agresorů v kyberšikaně je i „zlá dívka“, což jsou převážně dívky, které směřují svou šikanu na jiné dívky. Tento typ kyberšikany se často odehrává ve skupinách, kde je přítomno publikum, které poskytuje agresorům pocit moci a kontroly. Cílem těchto agresorů podle Kopeckého (2018) je nejen se bavit na úkor oběti, a zároveň získat obdiv okolí.

Kopecký (2018) mluví i o „neúmyslném agresorovi“, ten se zapojuje bez promyšleného úmyslu ublížit, aniž by si uvědomoval, že se dopouští kyberšikany. Může používat falešnou identitu a jeho motivací je spíše zvědavost, touha vyzkoušet, co všechno může udělat, než záměrně uškodit.

Agresori v kyberprostoru jsou jedinci, kteří využívají digitální platformy k prosazení svých cílů, ať už vědomě, či nevědomě. Klíčovou motivací je touha po moci, kterou jim anonymita internetu umožňuje. Tito jedinci často usilují o uznání a obdiv, jak uvádí Kopecký (2018). Kyberšikana není vázána na jedno pohlaví, jak dokazuje zmínka o dívčí agresi, která se projevuje se specifickými formami v různých sociálních skupinách.

Agresori využívají digitálních platforem k uspokojení svých potřeb, často na úkor druhých, ať už z důsledku touhy po moci, nedostatku empatie nebo prosté neznalosti následků svého chování.

Oběti

Oběti nemusejí být vždy vybrané cíleně, někdy se stávají terčem náhodně, což však neubírá na závažnosti dopadů, které kyberšikana má (Kopecký, 2015). Obětí kyberšikany se může stát každý dospívající, zejména ti, kteří aktivně sdílejí své myšlenky a osobní informace online, často tráví svůj čas na sociálních sítích a na různorodých aplikacích. To ale neznamená, že každý kdo věnuje hodně času sociálním sítím a komunikaci přes aplikace se stává obětí kyberšikany.

Oběti kyberšikany často čelí sociálnímu tlaku a obavám ze ztráty příslušnosti ke skupině vrstevníků. Tyto obavy jsou jedním z hlavních důvodů, proč se zdráhají situaci řešit (Kolařík et al., 2014). Černá (2013) dodává, že problematika toho, komu se o kyberšikaně svěřit, je podle dostupných výzkumů poměrně rozporuplná. Většina studií tuto strategii považuje za klíčovou a žádoucí, protože svěřování dospělým jako jsou rodiče nebo učitelé, může významně přispět k řešení problému. Přesto však výzkumy ukazují, že dospívající často váhají nebo se zdráhají o svých zkušenostech s kyberšikanou rodičům či jiným dospělým říct.

Když se podíváme blíže na výsledky jednotlivých výzkumů, které zmiňuje Černá (2013) zjistíme, že názor svěřit se dospělému s kyberšikanou a považovat to za hlavní způsob jak se s problémem vyrovnat, většinou zastávají ti, kteří se s kyberšikanou osobně nesetkali. Naopak oběti kyberšikany často připouštějí, že by to mohlo být správné, ale zároveň uvádějí různé důvody, které jim konkrétně v jejich situaci zabránily takový krok podniknout. Ve skutečnosti pak oběti nikomu nic neřeknou, a pokud ano, svěří se spíše kamarádům nebo spolužákům.

Tabulka 1 Komu se oběti kyberšikany svěřují

Kamarád/spolužák	Rodiče	Partner/partnerka	Učitel/učitelka	Jiný příbuzný	Policista
72%	61%	28%	20%	8%	7%

(zdroj: Černá, 2013)

Vašutová (2010) a Kopecký (2015) se shodují v názoru, že kyberšikana má výrazný negativní dopad na oběti. Vašutová (2010, s. 96) uvádí, že u oběti se často „projevuje častý smutek, plačtivost, snížený zájem o aktivity nebo neschopnost těšit se z předtím oblíbených aktivit, trvající pocit nudy, ztráta energie, zvýšená podrážděnost, bolest břicha a hlavy“. Kopecký (2015) také poukazuje na skutečnost, že až 8 % obětí kyberšikany zvažovalo sebevraždu, což potvrzuje i Vašutová, a zdůrazňuje, že sebevražda je jedním z nejzávažnějších rizik u obětí kyberšikany.

Oba autoři zdůrazňují zvýšené riziko, že oběti kyberšikany mohou uvažovat o extrémních krocích, včetně sebevraždy. Tento fakt potvrzuje závažnost kyberšikany, který nelze podceňovat a je třeba ho aktivně řešit.

Přihlízející neboli svědci

Přihlízející jsou důležití právě v tom, jakým způsobem se situace s kyberšikanou bude dále vyvíjet. U kyberšikany rozlišujeme přihlízející podle jejich postoje ke kyberšikaně. Postoje, mohou být buď pozitivní, neutrální nebo negativní. Při kyberšikaně se lidé chovají různě, někteří se nijak nezapojují, jiní se snaží oběti pomoci. Mlčení přihlízejících při kyberšikaně lze chápat jako tichý souhlas s tím, co se děje, což je způsobeno komplexním souborem faktorů zahrnujících osobnostní rysy, dynamiku skupiny, strach a neschopnost rozpoznat skutečné nebezpečí, stejně jako podcenění závažnosti situace. Podle Ševčíkové, (2014) se ochota přihlízejících zasáhnout zvyšuje s jejich prosociálními sklony, vztahem k oběti a negativními pocity z přihlížení a také přímou prosbou o pomoc.

Výsledky dotazníku, který byl zaměřen na tradiční školní šikanu, školní kyberšikanu a mimoškolní kyberšikanu proběhl mezi 1762 studentů středních škol a odborných učilišť v Jekatěrinburgu a Sverdlovské oblasti. Z výsledků vyplývá, že u školní kyberšikany 44,5% žáků volí nečinnost, 24,5% podporuje oběť a 29,5% informuje rodiče, učitele nebo zprávu internetového zdroje. K agresorovi se připojí 1,5% žáků (Nazarov a Averbuch, 2024). Tyto výsledky zdůrazňují důležitost prevence a vzdělání, aby se podpořila aktivní role přihlízejících a snížil počet těch, kteří volí v kyberšikaně nečinnost.

Jak jsme již řekli, při kyberšikaně se setkáváme s různými rolemi – agresorem, obětí a přihlízejícím neboli svědkem. Každá z těchto rolí má svůj specifický vliv na průběh a následky kyberšikany.

1.3 Formy kyberšikany

Rozlišení různých forem kyberšikany je velmi náročné a i samotní autoři, kteří se kyberšikanou zabývají, nejsou jednotní. Někteří zahrnují pod pojem kyberšikana všechny formy kyberkriminality, včetně útoků na děti a dospívající, jiní dělí formy kyberšikany podle použité technologie, ale i tady je dělení složitější, jelikož s pokrokem se různé metody často kombinují a prolínají (Vašutová, 2010).

V zásadě lze rozlišit dvě hlavní formy útoků:

Přímé útoky

Tyto útoky jsou mnohem častější a mají mnoho podob. Řadíme zde například kyberstalking. Kyberstalking využívá technologie k tomu, aby se oběť cítila ohrožená, zahrnuje zastrašování, narušování osobní svobody, opakované aktivity, které mají za cíl vyvolat v oběti strach. Agresori chtějí nad obětí získat kontrolu, vyhrožovat ji, a v některých případech i fyzicky ublížit. Tato forma kyberšikany je „dobře ukázána v lotyšském filmu „Zkažená mládež“ (Martínek, 2015, s. 563), kde se oběť po opakovaném obtěžování a pocitu bezmoci rozhodla se zbraní v ruce zaútočit na učitele a spolužáky.

Do formy kyberšikany můžeme zařadit i zveřejňování urážlivých nebo nepravdivých informací či fotografií na sociálních sítích, případně jejich šíření prostřednictvím mobilních telefonů. Charakteristickým projevem u této formy kyberšikany je tzv. flaming, který se vyznačuje intenzivním konfliktem mezi uživateli na komunikačních platformách (Martínek, 2015).

Mezi častou formu kyberšikany patří šíření lživých zpráv, které má za cíl zhoršit reputaci oběti, nebo ji izolovat. V kyberprostoru je těžké těmto pomluvám čelit, protože falešné informace se zde šíří velmi rychle a mohou mít na oběť dlouhodobé následky.

Do kyberšikany patří i vyloučení. Při tomto druhu online šikany je jedinec vyloučen z určitého okruhu lidí, do kterého by chtěl patřit. Toto vyloučení, označované také jako sociální vyloučení, je pro oběť velmi zraňující, i když nejde o přímý útok. Klíčovou příčinou je pocit frustrace, potřeba jedince patřit k určité skupině je nenaplněna. Zvláště na internetu je zřetelné, kdo je do skupiny přijat a kdo je naopak ponechán mimo, například vyloučením z diskuzních skupin. Tento akt je pro jedince velmi ponižující. Protože většina lidí sleduje tyto interakce online, má takové vyloučení mnohem širší dosah než v reálném světě (Černá, 2013).

Nepřímé útoky

U nepřímých útoků za útočníka jedná někdo jiný, často aniž by si to uvědomoval a stává se tak nevědomým spolupachatelem. Útočník například získá přístup k heslu oběti, hackne její účet nebo si vytvoří falešný profil pod jejím jménem (Martínek, 2015).

MŠMT uvádí ve své příloze č. 7 „Rizikové chování ve školním prostředí – rámcový koncept“ z roku 2017 dle Kopeckého a Szotkowskeho tyto formy kyberšikany.

Tabulka 2 Formy kyberšikany

<i>„Publikování ponižujících videozáznamů, audiozáznamů nebo fotografií</i>
<i>Ponižování a pomlouvání (denigration)</i>
<i>Krádež identity (impersonation) a její zneužití</i>
<i>Ztrapňování pomocí falešných profilů</i>
<i>Provokování a napadání uživatelů v online komunikaci (flaming/bashing)</i>
<i>Zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť (trickery/outing)</i>
<i>Vyloučení z virtuální komunity (exclusion)</i>
<i>Obtěžování (harassment)</i>
<i>Specifické formy kyberšikany spojené s hraním on-line her</i>
<i>Happy slapping (v překladu „zábavné fackování“)</i>
<i>Kyberstalking (pronásledování ve spojení s využitím informačních komunikačních technologií)</i>
<i>Webcam trolling (zneužívání webkamer pro manipulaci uživatelů internetu prostřednictvím podvržených videozáznamů)“</i>

(zdroj: MŠMT, 2017).

U všech sledovaných forem rizikového chování pozorujeme v českých školách nárůst. V posledních třech letech (2020-2023) se s šikanou, a to i s kyberšikanou setkala 57% žáků základních škol a 63% žáků na středních školách (Šmída & Daněk, 2024).

Výzkum, který se zaměřil na zhodnocení výskytu kyberšikany a identifikaci jejich nejčastějších forem proběhl mezi středoškolskými studenty v Černé Hoře. Zúčastnilo se ho 202 studentů z různých oblastí Černé Hory. Výsledky ukázali, že nejběžnější formou kyberšikany mezi žáky středních škol je online zesměšňování a zatajování identity. Naopak emailové urážky a online podvody jsou méně časté. (Dragonic, 2024).

Kyberšikana, bez ohledu na její formu, představuje pro každého jedince vážné a dlouhodobé riziko. V této kapitole jsme popsali samotnou kyberšikanu, její spojitost s moderními technologiemi a online platformami, které se staly hlavním prostředím pro její šíření. Dále jsme uvedli klíčové aktéry kyberšikany, a to agresory, oběti a přihlížející, a různé formy, jakými může kyberšikana probíhat. Tyto formy zahrnují například obtěžování, zesměšňování, vyloučení ze skupin, šíření pomluv a zveřejňování soukromých informací. Kyberšikana se liší od tradiční šikany tím, že je často anonymní, může probíhat 24 hodin denně a má potenciál oslovit obrovské množství lidí. To může vést k pocitu bezmoci, úzkosti a k sebevražedným myšlenkám u obětí.

V následující kapitole se budeme věnovat adolescentům, kteří procházejí vývojovými změnami a jsou zranitelní vůči negativním vlivům jakým je kyberšikana.

2 VÝVOJOVÁ SPECIFIKA ADOLESCENTŮ

Období adolescence představuje přechodnou dobu mezi raným věkem a dospělostí. Vágnerová a Lisá (2021) dělí dospívání do dvou fází.

První fázi popisují, jako ranou adolescenci kde se věková hranice pohybuje od 11 do 15 let a adolescenci pozdní, která určuje zbylých 5 let od 15 do 20 let. Během tohoto období dochází k výraznému tělesnému vývoji, zejména v oblasti pohlavního zrání. Tyto změny vedou k tomu, že si dospívající začínají formovat nové pojetí sebe samých, což se může projevit v jejich chování a vnímání okolí. V tomto období je obvyklé, že mladí lidé zažívají zvýšenou nejistotu a zpochybňují své dosavadní představy o bezpečí a přijetí ve společnosti

Pro naši práci je důležitá adolescence pozdní, která je charakteristická komplexními změnami na fyzické, psychické a sociální úrovni. Dospívající se v tomto období intenzivně věnují hledání své identity, což se projevuje přijetím specifických hodnot, zájmů a způsobů chování, které je odlišují od ostatních a zároveň je spojují s jejich vrstevnickou skupinou. Důležitým milníkem je ukončení formálního vzdělání a nástup do pracovního poměru nebo pokračování ve studiu, což souvisí s dosažením větší samostatnosti a zodpovědnosti. Vztahy s rodinou se stabilizují, zatímco vztahy s vrstevníky, zejména v oblasti přátelství a partnerských vztahů nabývají na intenzitě. Zásadním mezníkem je dosažení plnoletosti v 18 letech, kdy mladý člověk získává právní způsobilost a s ní spojenou zodpovědnost za své rozhodnutí a činy (Vágnerová a Lisá, 2021).

Podle Vágnerové a Lisé (2021, s. 1006) je „adolescencí obdobím zvýšené zátěže“, ta vyplývá z hormonálních změn souvisejících s fyzickým dospíváním. Toto období není pouze fází rozvoje, ale také hledání a přehodnocování, během kterého se dospívající musí vyrovnat se změnami, které prožívají. Klíčovou výzvou tohoto věku není jen najít své místo ve společnosti, ale také zvládnout nové úkoly, které přicházejí s postupným přechodem do dospělosti. (Orel et al., 2016, s. 61) dodává, že mezi úkoly adolescentního věku patří „vyznat se sám v sobě a najít své místo na světě, ověřit si, co dokáže a vydrží, sám sebe najít v nějakém přesvědčení a životním programu“.

Macek (2003) popisuje adolescenci jako fázi, kdy si dospívající jedinec začíná uvědomovat své emoce, potřeby a přání. Má schopnost přemýšlet o své existenci a často se zamýšlí nad tím, co ho v životě čeká. Tento proces ho vede k úvahám o sobě samém, o smyslu života a o své roli v něm. Zkušenosti a prožitky v tomto období mají zásadní vliv na celý jeho další vývoj.

Na začátku tohoto období dochází k výraznému rozvoji kognitivních schopností, které formují způsob myšlení a vnímání adolescentů (Blatný, 2017).

Kognitivní vývoj

Mladí lidé se potýkají s celou řadou výzev, které zahrnují nejen tělesné proměny, ale také emocionální vývoj, novou roli v rodinném prostředí, měnící se vztahy s vrstevníky a školní nároky. Součástí tohoto procesu je potřeba porozumět těmto změnám a najít pro ně smysl. Adolescenti začínají přemýšlet o své budoucnosti a o tom, jakým směrem by se jejich život mohl ubírat. Je to také období zásadních změn v kognitivní oblasti, která zahrnuje přechod k abstraktnímu myšlení a schopnosti řešit složité problémy pomocí formálních operací. Tento intelektuální posun umožňuje dospívajícím lépe chápat nejen konkrétní situace, ale i teoretické koncepty a souvislosti (Sobotková, 2014).

Jak už bylo napsáno v adolescenci dochází k významným změnám v kognitivních procesech. S přibývajícím věkem a životními zkušenostmi se zvyšuje kapacita jak krátkodobé tak dlouhodobé paměti. Rostoucí míra sebereflexe vede k většímu osobnímu vlivu na to, co si pamatujeme. Adolescenti se stávají selektivnějšími v tom, na co zaměřují svou pozornost, a jsou schopni lépe strukturovat a reorganizovat uložené informace. Tato kombinace faktorů vede ke zvýšené efektivnosti paměti a umožňuje adolescentům lépe zpracovávat komplexní informace a řešit složitější úkoly. Tento vývoj přispívá k většímu pocitu autonomie a sebevědomí. Adolescenti jsou schopnější analyzovat a zvažovat různé možnosti řešení což je spojeno s rozvojem abstraktního myšlení a schopností uvažovat o budoucnosti (Macek, 2003).

Během dospívání procházejí mladí lidé také významným morálním vývojem. Začínají si uvědomovat společenské normy a hodnoty a aktivně se snaží porozumět, co je správně a co špatně. Nicméně jejich morální vývoj je ovlivněn mnoha faktory, včetně osobních zkušeností, rodiny, vrstevníků a širší společnosti. Někteří adolescenti mohou být vystaveni náročným životním situacím jako je násilí nebo ztráta blízkých, což může vést k různým způsobům, jak se vyrovnávají s otázkami dobra a zla (Thorová, 2015). Morální vývoj je hodně spojen s kognitivním vývojem, v tomto a i v dalším vývojovém období dochází k hlubšímu chápání relativity různých sociálních situací.

Emoční vývoj se u adolescentů vyznačuje nejprve vyšší mírou citové nestability, kterou jsme již zmiňovali u rané adolescence, následně dochází k postupné stabilizaci emocí a jejich hlubšímu porozumění ve střední a pozdní fázi dospívání. Výsledkem těchto kognitivních a emočních proměn je nejen změna sebepojetí, ale i nově utvářené vztahy

s druhými lidmi a s okolním světem (Sobotková, 2014). Významné proměny se týkají také emocí, které jsou na začátku tohoto období často nestálé a provázané sníženou schopností sebekontroly. Tyto emoční stavy jsou spojeny s kolísajícím sebevědomím a silnější potřebou pochopit sám sebe jak s osobního tak společenského hlediska (Blatný, 2017).

Adolescence představuje z emocionálního hlediska poměrně dlouhé období, ve kterém se v různých fázích projevují emoce odlišným způsobem. Během rané adolescence, tedy v období pohlavního zrání, lze říci, že toto období je často spojováno se zvýšenou citovou nestabilitou, kdy se nálady posouvají směrem k negativním pocitům, krizím a častým emocionálním výkyvům. Tyto změny jsou sice úzce spojené s hormonálními vlivy, rostoucím sebepoznáním a egocentrismem, stejně jako s potřebou potvrzení vlastní hodnoty a hledání ideálů. Sebehodnocení je v tomto období nevyrovnané a nestálé. Kromě toho je u adolescentů obvyklé střídání pasivity a apatie s fázemi intenzivního zapojení do různých aktivit (Langmeier & Krejčířová, 2006).

Blatný (2017) zdůrazňuje, že v tomto období dochází k přehodnocování dosavadních názorů a postojů, což je klíčové pro formování nové identity.

Identita

Dospívání je obdobím, kdy mladí lidé intenzivně přemýšlejí o svých hodnotách, hledají to, co je pro ně důležité, kam patří a jaký smysl má jejich život. Je to čas hledání identity, kdy často zkouší různé způsoby sebevyjádření a někdy se pouští i do rizikového chování. Tento proces může být náročný jak pro samotné adolescenty, tak pro jejich okolí, avšak jedná se o přirozenou součást vývoje (Helus, 2018).

Během adolescence se jedinec snaží definovat svou identitu na základě toho, kým by chtěl být. Různé aspekty této identity se mohou vyvíjet různými směry v závislosti na tom, jak úspěšně se adolescent dokáže s těmito změnami vyrovnat. Důležitým krokem je aktivnější přístup k sebeuplatnění a uvědomění si vlastní kontroly nad svým životem. Významnou roli v tomto procesu hraje rostoucí potřeba nezávislosti, která souvisí se zvyšujícím se vlivem vrstevníků. (Vágnerová & Lisá, 2021).

Seltzerová (1989, in Thorová, 2015) uvádí, že adolescenti si ve skupině vrstevníků (tzv. „vrstevnická aréna“) vzájemně porovnávají své názory, zkouší různé identity a hledají vlastní hodnotové a postojevé ukotvení. Vrstevnické prostředí může mít na dospívající také negativní dopad. Mnoho psychických problémů, kterým čelí, nevzniká kvůli konfliktům s rodiči, ale spíše v důsledku srovnávání se s ostatními vrstevníky.

Vztah a členství k různým sociálním skupinám tvoří podle Thorové (2015) významnou část osobní identity. Skupinová identita hraje klíčovou roli v životě mladých lidí, přináší jim pocit příslušnosti a sounáležitosti s určitým sociálním uskupením, které umožňuje jednotlivci vymezit si své místo ve společnosti. Vytváření vlastní identity je složitý proces, který je provázen pocitem nejistoty a obavami z přijetí. Mladí lidé se v tomto období často přiklánějí k různým subkulturám, které jim poskytují rámec pro vyjádření vlastních postojů a názorů. Tato příslušnost dává mladým lidem příležitost vymezit se vůči většinové společnosti a to prostřednictvím specifických symbolů, vizuálních znaků a způsobu chování. Tyto atributy pomáhají adolescentům nalézt své místo ve skupině.

Vrstevníkové vztahy

Macek (2003) uvádí, že vrstevníkové vztahy během dospívání mají zásadní význam. V tomto období jsou vztahy s vrstevníky častěji vyhledávány dívkami než chlapci. Kolem 16. roku se dívky nejvíce zapojují do přátelství s jinými dívkami, přičemž tyto vztahy jsou pro ně emočně důležité a často se obávají odmítnutí. U chlapců je vrstevníkový vztah spíše skupinový, kde hraje klíčovou roli pocit sounáležitosti.

Pozdní adolescence je spojena i s významnou změnou sociálního prostředí, zejména přechodem na novou školu a změnou vrstevníkové skupiny. Dospívající se musí adaptovat na nové požadavky a pravidla, což vede ke specifikaci jejich sociálních rolí v rámci různých skupin. Rodina nadále představuje významné sociální zázemí, avšak vztahy mezi dospívajícími a rodiči se postupně mění směrem k větší rovnosti a samostatnosti.

Výběr školy má zásadní vliv na budoucí sociální zařazení a rozvoj specifických dovedností a schopností. Vrstevníková skupina nabývá na významu jako zdroj emocionální a sociální opory (Vágnerová & Lisá, 2021).

Vrstevníkové vztahy ve škole jsou pro mnohé adolescenty důležitější než samotné školní aktivity či studijní výsledky. Vrstevníková skupina má na mladé lidi velký vliv, který může být na jak pozitivní tak negativní. Pokud je skupina soudržná a má pozitivní hodnoty, může mladému člověku pomoci se rozvíjet, podporovat a motivovat ho k dosažení společných cílů a získat sebevědomí. Pokud se ale jedná o vrstevníkovou skupinu, která je zaměřená na negativní chování, jako je agresivita, šikana, násilí, zneužívání návykových látek nebo kriminální činnost, může mít na mladého člověka špatný vliv a přispívá tak k deviantnímu chování. Tlak vrstevníkové skupiny může být velmi silný a někteří mladí lidé se mu podřídí, i když to jde proti jejich vlastním hodnotám (Thorová, 2015).

V tomto období dle Vágnerové a Lisé (2021) je také typickým jevem častá a intenzivní komunikace prostřednictvím textových zpráv. Hlavním účelem této komunikace není výměna informací, ale spíše udržení sociálních kontaktů a pocit sounáležitosti se skupinou vrstevníků. Dospělí tuto komunikaci často vnímají jako zbytečnou a snaží se ji omezovat. Na rozdíl od dospělých, kteří preferují spíše telefonickou nebo osobní komunikaci, dospívající upřednostňují komunikaci prostřednictvím sociálních sítí, které jim umožňují prezentovat svůj sociální status a identitu.

Farková (2009) tvrdí, že dospívající často prožívají období, kdy vidí svět v černobílých barvách (tzv. „radikalismus dospívajících“ též in Langmeier & Krejčířová, 2006). Jejich přesvědčení o tom, co je správné a co špatné bývá nekompromisní a absolutní. Tato striktnost je často spojena se snahou o vytvoření jasné identity a hodnot, kterými se budou a chtějí řídit. Citlivost na nespravedlnost a touha po spravedlivém světě jsou pro ně velmi důležité. Nicméně, tato černobílá perspektiva může vést ke konfliktům s okolím, které nemusí sdílet jejich názory. S přibývajícími zkušenostmi se jejich pohled na svět stává komplexnější a méně absolutním.

2.1 Vliv sociálních médií na adolescenty

Dnešní mladí lidé jsou neodmyslitelně spjatí s počítačem a internetem. Tyto technologie jim přinášejí spoustu pozitiv, ale také se mohou setkat s nenávisným obsahem.

Používání sociálních sítí má významný vliv na naše emoce a duševní zdraví. Nadměrné trávení času online může vést k rozvoji závislostí, které se projevují problémy ve vztazích s okolím, potížemi se spánkem a zvýšenou náchylností k depresím a pocitům osamělosti. Zvláště mladí lidé, kteří se pomocí internetu snaží vyrovnat s problémy každodenního života, jsou vystaveni zvýšenému riziku. Mohou se stát terčem kyberšikany, ztratit svou osobní identitu nebo si přivodit zdravotní problémy. Podle průzkumu má 97% českých a slovenských dospívajících profil na sociálních sítích, kde tráví několik hodin denně. Dlouhodobé a nadměrné používání sociálních sítí může vést k izolaci, narušení sociálních vztahů a zhoršení školních výsledků (Považanová et al., 2022).

Závislostní používání sociálních sítí, patří mezi nejčastější problémy adolescentů. Důvodem tohoto jevu může být skutečnost, že současná mládež je součástí tzv. digitální generace, pro kterou je používání sociálních sítí běžnou součástí života (Blinka, 2016).

Digitální generace, která je také označována „generací Z“, vyrůstala ve světě rychlého technologického pokroku, kde internet, chytré telefony a sociální sítě jsou nedílnou

součástí každodenního života. Díky tomu, mají velký přístup k informacím, ale zároveň se potýkají s přetížením informacemi a sociálním tlakem spojeným s neustálou online přítomností.

Internet poskytuje adolescentům prostor k naplňování jejich potřeb, avšak zároveň přináší potenciální rizika spojená s patologickými jevy. V tomto období života může internet sloužit jako dostupný prostředek pro zvládání emocí a výkyvů nálad. Z pohledu vývojové psychologie, může závislost na sociální síti či jejich nadměrné používání souviset s nenaplněnými vývojovými potřebami adolescenta (Blinka, 2016). Vágnerová a Lisá (2021) mluví o tom, že online prostředí adolescentům nabízí snadný přístup k širokému spektru lidí, s nimiž mohou komunikovat, což může vést k novým přátelstvím nebo pocitu přijetí. Zároveň ale internet umožňuje vytvářet idealizované verze vlastní identity, a pokud tato představa není naplněna, nebo uznána ostatními, může to vyvolávat pocity zklamání a frustrace.

Komunikace a s ní spojená anonymita umožňuje experimentování s agresí, na které by si někteří lidé v reálném světě netroufli. Anonymita na internetu je často spojována s disinhibicí, tedy ztrátou sociálních zábran v komunikaci, které lidé běžně dodržují v osobní komunikaci tváří v tvář. To vede k tomu, že se uživatelé na sociálních sítích nebo online fórech často chovají jinak, než by se chovali v reálném světě. Tato ztráta zábran může mít dvojí efekt, na jednu stranu může umožnit otevřenější vyjadřování na druhou stranu vede také k negativním projevům, jako je agresivita, urážení a kyberšikana, protože lidé pod rouškou anonymity cítí menší odpovědnost za své jednání (Černá, 2013).

Poprvé v České a Slovenské republice se psychologové začali zabývat vlivem internetu a sociálních sítí na adolescenty ve věku 11 až 19 let. Výzkumu, který zahrnoval různé dotazníkové metody se zúčastnilo 3700 žáků středních škol, učilišť a druhého stupně základních škol, školy jak v Česku, tak na Slovensku byly vybrány náhodně a vedli ho odborníci z Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Výzkum odhalil, že u mladých lidí, kteří tráví na internetu a sociálních sítích více než dvě hodiny denně, dochází k poklesu jejich nezávislosti, duchovních hodnot a sociálních vazeb (Křížková & Hronová, 2022).

Vztah mezi kyberšikanou a závislostí na technologiích u dospívajících proběhl také mezi tureckými adolescenty. Tento výzkum odhalil vztah mezi sociálními sítěmi a výskytem kyberšikany. Z výsledků plyne, že téměř čtyřicet procent mladistvých vykazuje střední až vysokou míru závislosti na digitálních zařízeních. Tato závislost je spojena s vyšším

rizikem jak obětí kyberšikany tak i jejího aktivního páčání. Autoři studie došli k závěru, že nadměrné využívání technologií je významným faktorem přispívajícím ke vzniku a šíření kyberšikany mezi mladistvými, a to i přes tak odlišné sociokulturní podmínky (Topan et al., 2024).

Oba výzkumy potvrzují, že nadměrné používání technologií představuje pro adolescenty riziko. Je důležité, aby si mladí lidé byly vědomi těchto rizik a aby se snažili o zdravou rovnováhu mezi online a off-line aktivitami.

2.2 Motivy kyberšikany u adolescentů

Pro hlubší pochopení problematiky kyberšikany a účinnou minimalizaci jejího výskytu ve školním prostředí je nezbytné zaměřit se na příčiny tohoto chování. Motivace ke kyberšikaně jsou různorodé a komplexní. Výzkumníci obvykle identifikují 5 až 8 hlavních motivů, které jsou základem tohoto chování. V praxi se tyto motivy často kombinují a ovlivňují (Kopecký, 2019).

Pro ukázkou uvádíme nejčastější motivy kyberšikany, které popisuje Kopecký (2019).

Pomsta.

Kyberšikana často pramení z touhy po odplatě. Kdo zažil bolest a ponižování ve skutečném světě, se může uchýlit k virtuálnímu prostoru, aby se pomstil. V touze po spravedlnosti se mohou proměnit v agresory a začít šikanovat druhé, to znamená, že oběť se stává agresorem. Problém spočívá v tom, že ne vždy obrací proti těm, kdo jim skutečně ublížil, ale vybírají si slabší a zranitelnější.

Oběť si to zaslouží.

U kyberšikany existuje nebezpečný motiv, kdy agresor ospravedlňuje své chování tím, že si oběť jeho jednání zaslouží. Tento postoj se objevuje u jedinců, kteří se domnívají, že mají právo soudit a trestat druhé za jejich odlišnosti či chování. Oběti bývají často vnímány osoby, které se vymykají normě, ať už pozitivně či negativně, dále pak sociálně slabí žáci nebo žáci s různými psychickými nebo fyzickými problémy.

Nuda.

U kyberšikany, ale i u jiných forem rizikového chování, se jako častý motiv objevuje nuda. Pro pachatele představuje kyberšikana vzrušení, jak překonat nudu. Kyberšikana se pak stává způsobem, jak se v online prostředí zabavit na úkor druhých a získat tím pozornost.

Vliv skupiny.

Kyberšikana se často rozvíjí v prostředí školních kolektivů, kde hraje významnou roli skupinový tlak. Jedinec se může stát pachatelem kyberšikany jednoduše proto, že se chce začlenit do skupiny vrstevníků a často jedná proti svému vlastnímu přesvědčení. Skupinový tlak ale nepůsobí jen na pachatele, ale i oběti se můžou nechat do kyberšikany zatáhnout, aby zapadly do kolektivu a nebyly z něj vyčleněny.

Kyberšikana jako projev sociálního postavení.

Kyberšikana se může stát nástrojem k posílení vlastního sociálního postavení a moci. Žáci, kteří jsou populární a mají ve třídě silnou pozici, častěji využívají internet k ponižování a zesměšňování méně oblíbených spolužáků. Atraktivní dívky si zase mohou vybírat jako terč své agrese ty dívky, které vnímají jako neatraktivní. Kyberšikana se tak stává nástrojem k posílení vlastní dominance a oslabení pozice ostatních.

Studie, která se zabývala problematikou kyberšikany mezi dospívajícími v Saúdské Arábii zkoumala, co vede dospívající, kteří sami byli obětí kyberšikany k tomu, aby se stali kyberšikanujícími. Studie se zaměřuje na identifikaci motivací a faktorů, které ovlivňují toto chování, a vytváří model vysvětlující vztah mezi kyberšikanou, morálním odpojením (ospravedlňování škodlivého chování) a různými motivacemi pro kyberšikanu, jako je touha po moci, pomsta nebo zábava. Studie rovněž zkoumala rozdíly v kyberšikaně mezi pohlavími. Závěry naznačují, že hlavními příčinami kyberšikany jsou právě touha po moci, pomsta, vliv okolí, zábava a morální odpojení (Abdelaliem, 2024).

Studie (Abdelaliem, 2024) ukazuje jako hlavní důvody kyberšikany touhu po moci, pomstu, vnější vlivy a morální odpojení, kdy pachatelé ospravedlňují své chování a necítí za něj odpovědnost. Podobně Kopecký (2019) zmiňuje pomstu, kdy se oběť ve virtuálním světě stává agresorem, aby napravila utrpěnou krivdu.

Oba zdroje se shodují také na motivu nudy, kdy kyberšikana slouží jako způsob zábavy. Kopecký (2019) však doplňuje další faktory, jako je skupinový tlak a touha po sociálním postavení, což studie nezmiňuje. Skupinový tlak hraje významnou roli zejména v kolektivech, kde jedinci kyberšikanu používají jako nástroj k přijetí do skupiny nebo upevnění své sociální pozice.

Závěrem této kapitoly je zřejmé, že kyberšikana je komplexním problémem, který se dotýká mnoha aspektů života dospívajících. Vzhledem k jejich vývojovému období, kdy se formuje identita a vrstevnické vztahy, a vlivu sociálních médií, která se stala nedílnou součástí jejich života, jsou adolescenti zranitelní a ohrožení kyberšikanou. Pochopení motivů ke kyberšikaně, je důležité pro efektivní prevenci, které se budeme věnovat v další kapitole.

3 PREVENCE KYBERŠIKANY A ROLE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA

Kyberšikana je komplexní problém, který vyžaduje řešení na více úrovních. Je nutné zapojit nejen rodiče a učitele, ale také školní personál, odborníky a v závažných případech i další instituce. Klíčovou úlohu v prevenci hraje informovanost všech zúčastněných stran, což je zásadní pro řešení tohoto problému (Ševčíková, 2015). Účinná prevence zahrnuje informování žáků o nebezpečích spojených s kyberšikanou a vybavení je nástroji, jak se kyberšikaně bránit. V případě, že se žák stane obětí kyberšikany, je důležité, aby věděl kam se obrátit o pomoc. Sociální pedagog hraje v tomto procesu důležitou roli. Jeho úkolem je nejen poskytovat podporu obětem kyberšikany, ale také koordinovat preventivní programy, které minimalizují riziko výskytu tohoto jevu.

Sociální pedagog je odborníkem, který úzce spolupracuje s pedagogickým sborem ve škole a jeho práce zahrnuje širokou škálu činností – od diagnostiky a poradenství přes preventivní působení až po konzultace a poskytování informací. Jeho hlavní zaměření spočívá v podpoře žáků v náročných situacích nebo v případech ohrožení, přičemž jim napomáhá rozvíjet sociální dovednosti a vytvářet podmínky pro jejich úspěšné školní a osobní fungování. Významnou roli hraje při propojování školy s rodinným prostředím a dalšími zainteresovanými subjekty. Přispívá k posílení komunikace a vztahů mezi žáky, učiteli a dalšími pracovníky školy, čímž podporuje atmosféru důvěry a porozumění (Šmída & Daněk, 2024).

Klíčovým aspektem práce sociálního pedagoga je preventivní činnost, které se zaměřuje nejen na samotné žáky, ale také na jejich rodiny a učitele. Aby byla prevence efektivní, spolupracuje se školním metodikem prevence a dalšími odborníky, s nimiž společně připravuje, koordinuje a hodnotí preventivní programy. Každá taková aktivita musí být přizpůsobena věkovým a mentálním schopnostem žáků a reflektovat jejich zkušenosti v dané oblasti. Při plánování preventivních opatření, je třeba pečlivě zvážit její přínosy, rizika a možné dopady. Proto je nezbytné do těchto programů zapojit jak školního psychologa, tak metodika prevence popř.: celé školní poradenské pracoviště. U náročnějších programů je pak vhodné přizvat i další externí odborníky (Šmída & Daněk, 2024).

O zapojení extérních odborníků do prevence píše i česká školní inspekce (2023), protože ti mohou doplnit znalosti pracovníků školy a pomoci pokrýt širší škálu problematiky, kterou

sami školní zaměstnanci nemusí zvládnout. Externí spolupráce navíc posiluje preventivní kapacity školy a umožňuje budování širších kontaktů s mimoškolními organizacemi, což může přispět k efektivnějším preventivním programům. Externí odborníci jsou také lidé mimo systém školy, což může být někdy užitečné.

Mezi hlavní kompetence sociálního pedagoga ve škole patří prevence sociálně patologických jevů, intervence v krizových situacích a mediace při řešení konfliktů. V rámci prevence sociální pedagog realizuje programy zaměřené na rozvoj sociálních dovedností žáků, podporuje zdravé vztahy ve třídě a informuje o rizicích spojených s negativním chováním. V případě intervence poskytuje individuální podporu žákům v obtížných životních situacích, pomáhá jim zvládat stres a řešit problémy. Při mediaci sociální pedagog usiluje o zprostředkování dohody mezi znepřátelenými stranami a podporuje konstruktivní řešení konfliktů (Šmída & Daněk, 2024).

V českém školství je skutečnost, že sociální pedagogové působí převážně na základních školách, zatímco na středních školách jejich role často chybí. To vede k tomu, že řešení kyberšikany u starších žáků se mnohdy opírá o postupy určené mladším dětem. Problém je, že adolescenti fungují v online světě jinak než děti na základní škole – jsou více propojeny přes sociální síť a jejich vztahy jsou emočně náročnější. Proto je u středoškoláků potřeba pracovat s prevencí, kritickým myšlením a digitální gramotností, včetně právního povědomí.

Studie, která se zaměřovala na řešení a zmírňování kyberšikany u mládeže, zdůrazňuje důležitost digitální gramotnosti. Klíčovou součástí je vzdělávání v této oblasti, které pomáhá studentům překonat negativní online zážitky a rozvíjet mechanismy zvládnání. Studie také poukazuje na důležitost vzdělávacích programů, jako například „Olweus Bullying Prevention program“ a Kiva vyvinutý ve Finsku. Tyto programy hrají klíčovou roli při vybavování žáků dovednostmi pro zvládnání kyberšikany, podporují porozumění, empatii a pozitivní chování (Dailey & Roche, 2025).

Šmída a Daněk (2024) mluví o tom, že v posledních letech se výrazně zvýšil počet sociálních pedagogů působících na českých školách, a to napříč všemi stupni vzdělávání od mateřských škol až po školy střední. Tento nárůst je patrný z údajů o financování těchto pozic z různých dotačních programů. Vzhledem k nárůstu sociálních pedagogů prostřednictvím těchto programů jako je příkladem OP JAK, se střední školy spoléhají v prevenci kyberšikany především na učitele, výchovné poradce a metodiky prevence.

Na platformě Youtube je dostupný podcast o působení sociálního pedagoga na střední škole, který zprostředkovalo NPI. Tento podcast se věnuje významu role sociálního pedagoga na středních školách. V podcastě vystupuje ředitel jedné střední školy společně se sociální pedagožkou, která sdílí své zkušenosti s uplatňováním sociálního pedagoga v praxi. Diskuze zdůrazňuje důležitost role sociálního pedagoga právě na této úrovni vzdělávání. Jak bylo zmíněno, sociální pedagog není běžnou součástí středních škol, nicméně praxe ukazuje, že jeho přítomnost může výrazně přispět k řešení problémů přesahující samotné vzdělání (<https://www.youtube.com/watch?v=dbyvVo5h2eI>).

Jedním z efektivních způsobů řešení problematiky kyberšikany v praxi je projekt E – Bezpečí, který realizuje Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. V roce 2024 v rámci tohoto projektu proběhl rozsáhlý terénní program zaměřený na prevenci rizikového chování na internetu. Během této iniciativy bylo uspořádáno více než 500 vzdělávacích aktivit pro různé cílové skupiny, včetně žáků středních škol, pedagogů a rodičů. Díky přímé interakci bylo možné identifikovat aktuální potřeby a přizpůsobit obsah vzdělávacích programů. Výsledkem projektu bylo nejen zvýšení podvědomí o kyberšikaně ale také posílení digitální gramotnosti účastníků.

3.1 Prevence kyberšikany na středních školách

Kyberšikana je jednou z forem rizikového chování, která zahrnuje nejen šikanu, ale také jiné agresivní projevy. V rámci strategie prevence rizikového chování dětí a mládeže, která byla vytvořena v letech 2013 – 2018, je kyberšikana klasifikována jako jeden z typů interpersonální agrese (MŠMT, 2017).

Podle přílohy č. 7 „Rizikové chování ve školním prostředí“ (MŠMT, 2017) hraje prevence kyberšikany zásadní roli v eliminaci jejich negativních důsledků. V případě kyberšikany ji rozlišujeme na specifickou a nespecifickou primární prevenci. Mezi konkrétní opatření specifické primární prevence patří:

Všeobecná prevence, která se orientuje na celé třídy, školy nebo skupiny. Tato prevence zahrnuje různé aktivity, jako jsou například preventivní programy, diskusní setkání nebo projektové dny. Téma prevence jsou integrována do výuky a propojena s průřezovými vzdělávacími oblastmi.

- Selektivní prevence, je zaměřena na jedince, u nichž je zvýšené riziko vzniku problémového chování.
- Indikovaná prevence, ta se soustředí na případy, kdy již k nějaké formě šikany došlo.

Kromě specifické prevence je zde také nespecifická prevence, která se zaměřuje na vytváření pozitivního školního prostředí a posilování dobrých vztahů mezi žáky (MŠMT, 2017). Následující body ukazují, jak mohou školy a učitelé předejít kyberšikaně.

Jak může škola předcházet kyberšikaně:

- Je nezbytné stanovit jasná pravidla pro používání elektronických zařízení, jako jsou telefony, počítače nebo tablety, a to nejen během vyučování, ale také během přestávek. Zároveň je klíčové zajistit, aby žáci byli informováni o bezpečném chování na internetu a aby moderní technologie byly využívány k ochraně před kyberšikanou. Učitelé by měli jít příkladem v odpovědném používání technologií, vést diskuzi s žáky o rizicích spojených s online prostředím a pravidelně je vzdělávat v oblasti kybernetické bezpečnosti (MŠMT, 2017).

Role učitelů v prevenci kyberšikany:

- Učitelé mohou předcházet kyberšikaně tím, že žáky povedou k empatii, budou vytvářet příjemné a bezpečné prostředí ve škole i ve třídě. Důležité je také učit respektu k ostatním a netolerovat jakoukoliv formu agrese, ať už fyzickou či verbální (MŠMT, 2017).

Škola nese plnou zodpovědnost za bezpečnost a ochranu zdraví dětí a žáků. Tato povinnost vyplývá z § 29 zákona č. 563/2004 Sb. (Školský zákon). Škola je povinna zajistit bezpečné prostředí pro vzdělávání a aktivity s ním spojené a předcházet rizikovému chování (MŠMT, 2017).

Česká školní inspekce (Spitzerová et al., 2023) v tematické zprávě o hodnocení a prevenci rizikového chování zaměřené na kyberšikanu zdůrazňuje, že efektivní prevence musí být řešena systematicky a komplexně na více rovinách, přičemž je důležité přizpůsobit ji konkrétním potřebám žáků školy. Prevence by měla zahrnovat širokou škálu účastníků, včetně samotných žáků, jelikož projevy rizikového chování se liší v závislosti na věku žáků.

Z tohoto důvodu je nutné upravovat přístupy prevence podle věkových a vzdělávacích specifik. Podle zjištění ČŠI většina škol tyto formální prvky prevence zavedla.

Jak uvádí Svoboda a Hoferková et al. (2022) školy začleňují prevenci do svého školního vzdělávacího programu, který je v souladu s rámcovým vzdělávacím programem pro jednotlivé typy škol. Zásadní roli v tomto kontextu hrají tzv.: průřezová témata, především Mediální výchova. Škola aktivně pracuje s prevencí prostřednictvím svého preventivního programu nebo strategie, pokud ji má k dispozici. Často je součástí dokumentace školy i krizový plán, který specifikuje postupy při řešení krizových situací a důležité kontakty. Školní preventivní program je nedílnou součástí školních materiálů a je podroben kontrolám ze strany české školní inspekce.

3.2 Školní metodik prevence

Hraje klíčovou roli při řešení problémů ve škole. Jeho hlavním úkolem je sestavit a koordinovat minimální preventivní program, do kterého se zapojují všichni pedagogičtí pracovníci. Tento program se plánuje na každý školní rok a je založen na preventivní strategii školy, která tvoří součást školního vzdělávacího programu. Zároveň program vychází z priorit školy v oblasti primární prevence a zohledňuje aktuální potřeby žáků (MŠMT, 2017).

Metodické a koordinační úkoly školního metodika prevence:

Školní metodik prevence (ŠMP) je zodpovědný za přípravu a dohled nad realizací preventivních programů školy. Aktivně se podílí na činnostech zaměřených na prevenci záškoláctví, vandalismu, šikany/kyberšikany a dalších nežádoucích jevů. Také koordinuje vzdělávací programy, začleňuje multikulturní prvky do výuky a podporuje zapojování žáků cizího původu, přičemž klade důraz na prevenci rasismu a xenofobie. Spolupracuje s orgány státní správy, samosprávy, odbornými institucemi a dalšími partnery v oblasti prevence rizikového chování.

Při odhalení rizikového chování metodik prevence kontaktuje odborná pracoviště a podílí se na intervenci a následné péči. Vypracovává odborné zprávy o žácích v poradenské péči, přičemž dodržuje pravidla ochrany osobních údajů. Součástí jeho práce je i vedení písemné dokumentace o své činnosti a realizovaných preventivních opatřeních. (MŠMT, 2017).

Jak na prevenci kyberšikany – doporučení pro metodiky prevence od NPI (2020).

1. Vytvářejte ve škole pozitivní atmosféru založenou na vzájemném respektu a prevenci násilí jak v neformálních, tak formálních vztazích.
2. Zahrňte problematiku kyberšikany do školních osnov a preventivních programů. Informujte žáky o tom, jak se bránit kyberšikaně a jak správně postupovat v případě, že se s ní setkají
3. Zajistěte, aby byly na škole jasně dané postupy, kam se obrátit v případě kyberšikany, a informujte o nich žáky, učitele i rodiče.
4. Vypracujte pravidla, která budou jasně určovat, co je považováno za kyberšikanu a jaké kroky budou následovat v případě porušení těchto pravidel.
5. Vypracujte pravidla pro používání digitálních technologií ve škole. Zajistěte, aby žáci používali internet bezpečně, a zablokujte přístup k nevhodným stránkám.
6. Určete specialistu na kyberšikanu, který bude zodpovědný za řešení případů kyberšikany a bude poskytovat pomoc žákům i učitelům.
7. Pravidelně organizujte besedy a vzdělávací programy zaměřené na prevenci kyberšikany. Vhodné je zahrnout zkušenosti studentů i externích odborníků.
8. Posilte dovednosti žáků v oblasti digitální bezpečnosti, například v rámci předmětů společenských věd, a vysvětlete, jak nebezpečné může být šíření kyberšikany.
9. Využívejte pozitivního vlivu vrstevníků, zapojte starší žáky do programu prevence a nechte je sdílet zkušenosti s mladšími spolužáky.
10. Zaměřte se na preventivní programy a externí akce, které přinesou žákům znalosti o tom, jak se efektivně bránit kyberšikaně.
11. Zorganizujte informační schůzky s rodiči, kde se dozvědí, jak podpořit děti při řešení kyberšikany a jakým způsobem mohou spolupracovat se školou.

Příklad řešení šikany/kyberšikany na střední škole: Zápis vložen do přílohy č. 2.

Stručný výtah ze zápisu výchovné komise. Na základě šetření zástupce ředitele školy, třídní učitelky a žáků 1. K, byla výchovná komise seznámena s průběhem vyšetřování vzniklé situace v dané třídě. Žák 1. K byl obviněn z vulgárního slovního napadení spolužáků a z šikany. Prošetřování ukázalo, že se dopustil slovních výhrůzek vůči spolužákům na sociálních sítích. Zároveň se ale ukázalo, že i někteří spolužáci se vůči němu dopouštěli slovního napadení. Žákovi bylo uděleno výchovné opatření – důtka ředitele školy. Třídní učitelka s žáky následně řešila situaci na třídnické hodině a s metodikem prevence proběhla hodina na téma šikany a kyberšikany a její prevence (zdroj: autor DP).

Česká školní inspekce (2023) se zaměřila na zjištění, jak efektivní jsou preventivní programy na školách. Provedla proto průzkum mezi žáky základních a středních škol, aby zjistila jejich názor na tyto programy a jejich účinnost. Žáci mají na preventivní programy převážně pozitivní názor, přičemž tři čtvrtiny je považují za užitečné a více než polovina je hodnotí jako přínosné, i přesto, že se někdy informace opakují. Zvýšená pozornost v prevenci je věnována rizikům spojených s kyberšikanou, avšak hloubka znalostí žáků v této oblasti je stále nedostatečná.

Shrnutí teoretické části

V teoretické části této diplomové práce byla nejprve věnovaná pozornost současné podobě kyberšikany na středních školách. Byla definována kyberšikana, popsány její charakteristiky a specifika. Dále byly analyzovány moderní platformy a technologie, které jsou nejčastěji využívány jako nástroje kyberšikany. Pozornost byla také zaměřena na aktéry kyberšikany, tedy na oběti, agresory i svědky, a na různé formy, ve kterých se kyberšikana vyskytuje.

Druhá kapitola se věnovala na adolescenty a jejich vývojová specifika. Popsána byla jejich identita a vrstevnické vztahy. Kapitola se rovněž věnovala vlivu sociálních médií na adolescenty, zkoumala, jak tyto platformy ovlivňují jejich sebepojetí, vztahy s vrstevníky a způsob komunikace. Tato kapitola také zkoumala motivy, které vedou adolescenty ke kyberšikaně. Byly popsány nejčastější důvody jako jsou touha po moci, odplata, potřeba zviditelnění ale i vliv skupinového tlaku.

Poslední kapitola se zaměřila na prevenci kyberšikany, zejména v kontextu středních škol. Byla popsána role sociálních pedagogů v prevenci kyberšikany a způsoby jak školy řeší tuto problematiku. Dále byla popsána i role metodika prevence v prevenci kyberšikany na středních školách.

II PRAKTICKÁ ČÁST

4 ÚVOD DO PROBLEMATIKY VÝZKUMU

Kyberšikana se stává stále častějším problémem mezi dospívajícími. Díky rychlému rozvoji moderních technologií a rostoucí popularitě sociálních sítí mají pachatelé snadný přístup k anonymnímu obtěžování, které se může dít nepřetržitě a mimo kontrolu oběti i školního prostředí. Kyberšikana na rozdíl od tradiční šikany překračuje hranice školního prostředí a může zasahovat do osobního života oběti. Její důsledky jsou často závažnější, protože oběť není schopna se útoku bránit. Vzhledem těmto specifikům je důležité se zaměřit na prevenci, která by měla nejen reagovat na samotné incidenty, ale především jim předcházet. Školní prostředí hraje v tomto ohledu klíčovou roli, protože má přímý vliv na chování žáků a jejich vztahy.

Současný vzdělávací proces už dávno nepředstavuje pouze přenos znalostí z učitele na žáka. Na vzdělávání totiž působí celá řada faktorů, které mají jak pozitivní tak negativní vliv na všechny účastníky tohoto procesu. Mezi ty negativní jevy patří šikana, která se objevuje nejen mezi dospělými, ale i mezi žáky, kteří jsou přímými účastníky vzdělávacího procesu. S nárůstem využívání digitálních technologií se na přední místo dostává její specifická podoba – kyberšikana. Ta je obtížněji postihnutelná a mnohem hůře pozorovatelná s porovnáním s tradiční šikanou. Z tohoto důvodu je její identifikace náročná, a když se této úlohy ujme učitel, výchovný poradce nebo jiný zaměstnanec školy, čelí složitému úkolu nejen rozpoznat její přítomnost, ale také eliminovat dopady, které tento jev může způsobit (Kubiatko, et al. 2021).

Náš výzkum si klade za cíl přinést hlubší porozumění tomu, jak se kyberšikana projevuje mezi žáky střední školy a jejich názory na prevenci kyberšikany. Výsledky tohoto výzkumu mohou přinést cenné podněty pro střední školu, kdy škola lépe pochopí, jak žáci prožívají kyberšikanu a také názory žáků střední školy na prevenci kyberšikany. Takto mohou střední školy efektivně reagovat na potřeby svých žáků.

Realizace rešerše

Výzkumy zaměřené na kyberšikanu a faktory, které jí ovlivňují, nejsou v českém prostředí dostatečně zastoupeny a z tohoto důvodu často vychází z výsledků zahraničních studií. Kubiatko et al. (2021) ve své práci odkazuje na několik výzkumů o kyberšikaně realizovaných od roku 2006 do 2013, které jsou zaměřeny především na střední školy. Ve studii, kterou realizoval spolu s dalšími autory se pokusili zjistit úroveň kyberšikany mezi středoškolskými žáky. Jejich výzkum byl založen na dotazníku, který sestavili, Time, Rose

a Williams v roce 2010. Výsledky výzkumu ukázali, nízkou úroveň kyberšikany na středních školách. Podrobnější analýzy ukázala, že chlapci byli více postiženi kyberšikanou než dívky a že největší výskyt kyberšikany byl zaznamenán u žáků třetích ročníků středních škol (Kubiatko et al., 2021).

Studie o chování na internetu z roku 2019, kterou Microsoft zveřejňuje, ukázala, že 66% dospívajících chlapců i dívek se ocitlo v online prostoru v ohrožení. Nejvíce zranitelné jsou při tom dívky, které nejen častěji čelí rizikům, ale také projevují větší obavy z šikany na internetu. Znepokojující je, že pro dívky představuje internetové prostředí větší hrozbu než pro chlapce. Na druhé straně je pozitivní, že dvě třetiny dospívajících vědí, kde v případě ohrožení hledat pomoc. Nejčastěji se obracejí na rodiče a učitele (Microsoft.com, 2020).

Výzkum (Cyberbullying.org. 2023), který proběhl mezi 5005 žáků středních škol v měsíci května a června v roce 2023 v USA vyplývá, že 55% dotazovaných žáků se setkala s kyberšikanou. Podrobnější analýza ukazuje, že za poslední měsíc čelilo 30,4% žáků zraňujícím komentářům online, 28,9% bylo vyloučeno z chatovacích skupin a 28,4% žáků se stalo obětí šíření falešných informací online. Zkušenosti s ponižováním nebo obtěžováním na internetu mělo 26,9% žáků. Zároveň 44% žáků zažilo některých z uvedených projevů kyberšikany dvakrát za sebou v jednom měsíci.

Prezentované studie se zabývají problematikou kyberšikany na středních školách, nicméně přinášejí rozdílné závěry jak v rozšíření tak dopadů kyberšikany. Zatímco výzkum Kubiatko et al. (2021) ukazuje nízkou úroveň kyberšikany mezi středoškoláky, studie zveřejněná Microsoftem uvádí, že 66% dospívajících se ocitlo v online prostoru v ohrožení. Největší rozdíl v obou výzkumech spatřujeme v pohlaví. Analýza Kubiatko et al. (2021) ukázala, že více postiženi kyberšikanou byli chlapci, kdežto studie od Microsoftu (2020) uvedla, že nejvíce jsou v online prostředí ohroženy dívky. Americká studie Cyberbullying.org. (2023) vykresluje podstatně závažnější situaci kyberšikany na středních školách. Možné rozdíly jsou způsobené například kulturní odlišností nebo metodologií výzkumu. Srovnání studií nám umožňuje získat pohled na aktuálně odlišný stav kyberšikany ve výše uvedených oblastech a upozorňuje na nutnost dalších výzkumů v této oblasti.

Uvedené výzkumy poskytují přehled o aktuálním stavu kyberšikany. V České republice stále chybí dostatečné a systematické studie věnované tomuto fenoménu. Jedním z hlavních odborníků na problematiku kyberšikany je Kamil Kopecký, který stojí v čele projektu E – Bezpečí (Kopecký, 2015), zaměřeného na prevenci a výzkum rizikového

chování na internetu. Tento projekt patří mezi klíčové iniciativy v oblasti výzkumu a prevence kyberšikany, a jeho výsledky jsou významným přínosem jak pro školní, tak širší společenské prostředí. Dále se kyberšikaně věnují i další organizace, jako například Člověk v tísni (Člověk v tísni, 2009), který se prostřednictvím vzdělávacích programů a kampaní snaží šířit povědomí o rizicích digitální komunikace. Důležitým zdrojem pro školy je portál MŠMT (MŠMT, 2017), který nabízí metodickou podporu a materiály zaměřené na prevenci kyberšikany.

4.1 Výzkumné cíle

Cílem této diplomové práce je zjistit, jaké mají žáci střední školy zkušenosti s různými rolemi kyberšikany, jakých využívají jednotlivých prostředků kyberšikany a jaké mají názory na její prevenci. Hlavní část výzkumu se bude soustředit na zkušenosti žáků s kyberšikanou, ať už jako oběť, agresor nebo svědek. Práce se rovněž zaměří na názory žáků střední školy na prevenci proti kyberšikaně.

Hlavní výzkumný cíl:

Zjistit zkušenosti žáků střední školy s různými rolemi kyberšikany, s užíváním jednotlivých prostředků kyberšikany a s názory na její prevenci.

4.2 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumnou otázkou je:

Jaké mají žáci střední školy zkušenosti s různými rolemi kyberšikany, s užíváním jednotlivých prostředků kyberšikany a s názory na prevenci kyberšikany?

Dílní otázky pro výzkum:

1. Zda a v jaké míře se žáci/žákyně střední školy setkávají s kyberšikanou v roli agresora?
2. Zda a v jaké míře se žáci/žákyně střední školy setkávají s kyberšikanou v roli oběti?
3. Zda a v jaké míře se žáci/žákyně střední školy setkávají s kyberšikanou v roli svědka?

4. Zda a v jaké míře užívají žáci/žákyně střední školy jednotlivé prostředky kyberšikany?
5. Jaké jsou názory žáků/žákyn střední školy na způsoby prevence proti kyberšikaně?

4.3 Metoda sběru dat

V rámci tohoto výzkumu jsme se rozhodli zvolit kvantitativní přístup, konkrétně dotazníkovou metodu. Dotazník se skládá z pečlivě navržených a předem připravených otázek, které jsou logicky uspořádané a na které respondenti odpovídají písemnou formou (Chrátka, 2016). Dotazníková metoda nám umožní získat data o zkušenostech žáků střední školy s různými rolemi kyberšikany. Tuto metodu jsme zvolili vzhledem k charakteru tématu, jakým je kyberšikana, a také pro její anonymitu, která umožňuje respondentům vyjádřit se otevřeně a bez obav. Tato metoda nám také umožní shromáždit širokou škálu dat od většího počtu respondentů, proto je dotazníkové šetření pro nás nejlepší volbou při výzkumu.

Pro náš výzkum jsme zvolili standardizovaný dotazník „*Ostravský dotazník ke kybernetické šikaně*“ od autorky Vašutové (2010), který je publikovaný v její knize „*Proměny šikany ve světě nových médií*“ která tento dotazník použila pro zmapování výskytu kyberšikany na vysoké škole.

Dotazník obsahuje 26 položek, které zahrnují různé formy odpovědí. Některé otázky jsou uzavřené, kde si respondenti vybírají předem dané možnosti, zatímco jiné jsou na čtyřbodové až pětibodové škále Likertovy stupnice. Škála Likertova typu nabízí respondentovi předloženo určité tvrzení, a respondenti mají vyjádřit stupeň svého souhlasu nebo nesouhlasu, buď křížkem, číslem nebo zakroužkováním (Chrátka, 2016). V dotazníku se nacházejí i otevřené položky.

Dotazník jsme rozdělili do pěti oblastí:

Tabulka 3 Rozdělení dotazníku

Kyberšikana v roli agresora	Kyberšikana v roli oběti	Kyberšikana v roli svědka	Prostředky kyberšikany.	Kyberšikana prevence.
Položka číslo 6, 7, 8, 9, 10.	Položka číslo 11, 12, 13, 14.	Položka číslo 16, 17, 18, 19	Položka číslo 8, 13, 15, 18, 20.	Položka číslo 24, 25, 26.

(zdroj: vlastní)

Dotazník jsme upravili do online podoby prostřednictvím Google formuláře. Na začátku dotazníku byli respondenti informováni, že dotazník je zcela anonymní a dobrovolný. Získané výsledky budou použity výhradně pro účely našeho výzkumu v rámci diplomové práce.

Úvodní položky v dotazníku 1_3 se týkají všeobecných informací, jako je pohlaví, věk a ročník studia. Některé položky v dotazníku byly odstraněny pro náš výzkum, a to konkrétně položky, které zahrnovali název vysoké školy a formu studia.

Položky 6_10 se týkají role agresora v kyberšikaně. Položky v dotazníku u těchto otázek jsou otevřené, i s výběrem možností a některé jsou na pětibodové Likertově stupnici. Položky zkoumají, jaké kybernetické prostředky agresor využil, koho šikanoval v kyberprostoru, proč si vybral konkrétní osobu a proč zvolil k šikaně kyberprostor. Části některých položek v otázce č. 7 byly vynechány, konkrétně „*ICQ*, *SKYPE*“ jelikož jsou to platformy, které se v dnešní době nepoužívají. Položky č. 9 a 10 byly doplněny o výběr z možností.

Položky 11_14 se týkají role oběti v kyberšikaně. Položky u těchto otázek jsou s výběrem daných odpovědí, nebo s možností odpovědi ano/ne nebo nevím, dále položka pětibodová Likertovy stupnice a položka otevřená. Položky zjišťují, jestli byli respondenti někdy šikanováni prostřednictvím kyberprostoru, kdo je šikanoval, a jaké kybernetické prostředky byly použity k šikanování prostřednictvím kyberprostoru. Poslední položka č. 14 se týká důvodu výběru agresorem. Položka č. 13 byla přeformulována.

Položky 16_19 se týkají role svědka v kyberšikaně. Položky u těchto otázek nabízejí možnost odpovědí buď ano/ne, výběr s možností, kde je nabídnuto i více odpovědí a jedna otázka pětibodová Likertovy stupnice. Položka 19 je otevřená.

Tato položka v dotazníku zjišťuje od respondentů, z jakého důvodu si agresor vybral svou oběť pro kyberšikany. Položka číslo 18 byla přeformulována.

Položky číslo 8, 13, 15, 18 a 20 jsou zaměřené na využívání prostředků v kyberšikaně. Jedná se o položky, které se pohybují na pětibodové škále Likertovy stupnice a položky 15 a 20 jsou otevřené a zaměřené na využívání kyberprostoru ke zveřejňování kyberšikany. Položky 8, 13, 18 jsou také propojené s položkami týkající se role agresora, oběti a svědka.

Položky 24_26 se zaměřují na prevenci kyberšikany. Tyto položky jsou formulovány s možnostmi odpovědi ano, ne, a nepamatuji se, a také na čtyřbodové škále Likertovy stupnice. Cílem je zjistit od respondentů nejúčinnější způsoby obrany proti kyberšikaně, jestli se zúčastnili ve škole programu zaměřeného na prevenci kyberšikany a taky jestli ví, na koho se ve škole obrátit v případě, že by se stali obětí kyberšikany. Položky 25 a 26 jsou vlastní.

Položky č. 4, 5, 21, 22, 23, nejsou přiřazené k žádné roli agresora, oběti i svědka kyberšikany ani k prostředkům kyberšikany a k prevenci kyberšikany. Jde o položky, které jsou zaměřeny na pojem kyberšikana, jak často respondenti provádí uvedené činnosti na internetu. Uvedené položky jsou otevřené a jedna z nich je na pětibodové škále Likertovy stupnice. Položky č. 21 a 22 se ptají respondentů, jestli viděli videa týkající se kyberšikany na internetu a jestli se s videem setkali náhodou, u těchto položek je výběr s možností. Položka č. 23 je zaměřena na názor respondentů o zveřejňování záznamů šikanování na internetu, položka je na čtyřbodové škále Likertovy stupnice.

Etika výzkumu

Na soukromé střední škole, kde působím jako učitelka, jsem oslovila vedení školy konkrétně paní ředitelku a zástupce ředitele školy a informovala je o plánovaném výzkumu týkající se zkušeností žáků s kyberšikanou. Vedení školy nemělo proti výzkumu žádné námítky a poskytlo mě potřebné svolení k jeho realizaci. Následně jsem se domluvila s třídními učiteli všech tříd a ročníků, aby informovali žáky o připravovaném dotazníkovém šetření. Žákům bylo sděleno, že dotazník se zaměřuje na jejich zkušenosti s kyberšikanou, přičemž vyplnění dotazníku je zcela anonymní a dobrovolné. Dotazník je vytvořen na platformě Google formulář a je nastaven tak, aby nevyžadoval sběr e-mailových adres žáků.

Realizace předvýzkumu

Před zahájením vlastního výzkumu, který bude probíhat v prosinci 2024 až leden 2025, jsme se rozhodli provést předvýzkum. Tento krok nám umožní ověřit, zda jsou otázky dotazníku srozumitelné pro respondenty, identifikovat případné nedostatky v jeho konstrukci a zhodnotit časovou náročnost při jeho vyplnění.

4.4 Výzkumný soubor a způsob jeho výběru

Základním souborem pro tuto studii byli všichni žáci středních škol v České Republice. Výběrový soubor tvoří všichni žáci soukromé střední školy. Škola byla vybrána záměrně vzhledem k jejímu širokému spektru oborů, které nabízí, což umožňuje zkoumat různorodou skupinu žáků. Konkrétní střední školu jsme vybrali pro její specifickou, jelikož se jedná o soukromou střední školu, která se zaměřuje na různé obory středního vzdělávání. Soukromé školy nejsou řízené státem, krajem ani obcí a proto se považují za soukromé a účtují si školné. Specifickou této soukromé školy vidíme v nabídce různorodých oborů středního vzdělávání zakončené jak výučním listem, tak maturitní zkouškou. Dalším zajímavým faktem u výběru našeho výzkumného souboru je, že škola nabízí převážně obory, které jsou tradičně vyhledávané dívkami, a i dívky tvoří většinu žáků této střední soukromé školy. V současnosti školu navštěvuje 202 dívek a 25 chlapců. Výzkumný soubor může poskytnout širokou škálu dat, které reflektují nejen rozdíly ve věku a vzdělání, ale i variabilitu přístupů k prevenci kyberšikany.

Tabulka 4 Pohlaví

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost
Žena	93	89,4 %
Muž	11	10,6 %
Celkem	104	100 %

(zdroj: vlastní)

Data v Tabulce č. 4 jsou získána z **položky č. 1 dotazníku**, která se týkala pohlaví respondentů.

Dotazníkového šetření se účastnilo celkem 104 respondentů, z toho (89,4 %) žen a (10,6 %) mužů.

Charakteristika výzkumného vzorku:

Výzkumu se účastní žáci ve věku 15 až 20 let, což odpovídá věkovému rozpětí žáků středoškolského vzdělávání v České Republice. Tato věková skupina zahrnuje převážně adolescenty. Adolescence, jak už bylo zmíněno v teoretické části je obdobím sebepoznání a utváření vztahů s vrstevníky, které probíhají nejen v reálném světě, ale stále častěji v online prostředí. Adolescenti v tomto věku tráví značnou část svého času na online platformách, kde jsou vystaveni rizikům kyberšikany, z tohoto důvodu je tato skupina žáků, která tvoří výzkumný soubor výrazně ohrožena kyberšikanou.

Tabulka 5 Věk respondentů

Věk	Absolutní četnost	Relativní četnost
15 let	3	2,9 %
16 let	24	23,1 %
17 let	24	23,1 %
18 let	19	18,2 %
19 let	24	23, 1%
20 let	10	9,6 %
Celkem	104	100 %

(zdroj: vlastní)

Data v Tabulce č. 5 jsou získána z **položky č. 2 dotazníku**, a týkala se věku respondentů. Tabulka 5 zobrazuje rozdělení respondentů dle věku. Největší zastoupení mají žáci ve věku 16, 17, a 19 let, kteří tvoří shodně (23,1 %) respondentů. Žáci 18 letí tvoří (18,2 %) respondentů. Nejméně je zastoupená skupina 15 ti letých a to (2,9 %) a 20 ti letých žáků (9,6 %.)

Tabulka 6 Ročník studia

Ročník studia	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
1. ročník	21	20,2 %
2. ročník	32	30,8 %
3. ročník	28	26,9 %
4. ročník	23	22,1 %
Celkem	104	100 %

(zdroj: vlastní)

Data v Tabulce č. 6 jsou získána z **položky č. 3 dotazníku**, která se týkala ročníku studia. Tabulka 6 zobrazuje rozdělení respondentů podle ročníku studia. Největší zastoupení má druhý ročník, který tvoří (30,8 %) žáků, následovaný třetím ročníkem (26,9 %) žáky. Čtvrtý ročník (22,1 %) žáků a nejmenší zastoupení má první ročník (20,2 %) žáků.

5 ANALÝZA DAT

Tato část se zabývá výsledky dotazníkového šetření, které probíhalo od prosince 2024 do ledna 2025. Pro zpracování a vyhodnocení získaných dat byly použity tabulky Microsoft Word. Položky 1 až 3 z dotazníku, které se týkají pohlaví, věku a ročníku studia respondentů, jsou popsány v metodologické části práce. Samotná analýza dat je strukturovaná podle jednotlivých dílčích výzkumných otázek. Ke každé z těchto otázek jsou přiřazeny konkrétní položky dotazníku, jak je uvedeno v tabulce č. 3.

Položky 4, 5, 21, 22, a 23 nepatří k žádné z dílčích výzkumných otázek a proto budou samostatně analyzovány. Tyto položky se zaměřují na vnímání pojmu kyberšikana, frekvenci, s jakou respondenti vykonávají určité aktivity na internetu, a také na to, zda se respondenti setkali s videi souvisejícími s kyberšikanou. Dále obsahují otázky týkající se postojů respondentů ke zveřejňování záznamů kyberšikany na internetu.

Otevřené položky z dotazníku č. 4, 14, 15, 19 a 20 jsou seskupeny do kategorií. Tyto kategorie byly vytvořeny na základě opakujících se vzorců v odpovědích, přičemž byly brány v úvahu podobnosti mezi jednotlivými odpověďmi. Kategorizace nebyla předem stanovena, ale vyšla přímo z analyzovaných dat, které byly založeny na konkrétních odpovědích respondentů. Vyhodnocení těchto položek je uvedeno po analýze dat dílčích výzkumných cílů.

Dílčí otázka 1. zkoumá, zda a v jaké míře se žáci/žákyně střední školy setkávají s kyberšikanou v roli agresora. Této dílčí výzkumné otázce odpovídají položky v dotazníku **6 až 10**. Tyto položky zkoumají, zda se respondenti dopustili kyberšikany, koho šikanovali, jaké digitální prostředky k tomu využili a s jakou frekvencí. Dále se zaměřují na důvody výběru osoby, a proč využili kybernetických prostředků.

Položka č.6_ Šikanoval/a jste někoho pomocí kyberprostoru?

Tabulka 7 Šikana pomocí kyberprostoru

Šikana pomocí kyberprostoru	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	35	34,3 %
Ne	67	65,7 %
Celkem	102	100 %

(zdroj: vlastní)

Na otázku šikanoval/a jste někoho pomocí kyberprostoru odpovědělo z celkového počtu 102 respondentů, že se kyberšikany **dopustilo (34,3%)** z nich, **zatímco (65,7%)** odpovědělo, že nikoho nešikanovali v kyberprostoru.

Položka č. 7_Koho jste šikanoval /a prostřednictvím kyberprostoru?

Tabulka 8 Oběti šikany v kyberprostoru

Oběti kyberšikany	Absolutní četnost	Relativní četnost
Spolužák/spolužačka	19	46,3 %
Žáčku/žáka s nižšího ročníku	16	39 %
Někoho jiného ze školy	1	2,4 %
Někoho jiného mimo školu	2	12,2 %
Celkem	41	100 %

(zdroj: vlastní)

Z hlediska úrovně relativní četnosti dosahují nejvyššího podílu *spolužáci* (46,3%), následují *žáci s nižších ročníků* (39%), *někdo jiný mimo školu* (12,2%) a *někdo jiný ve škole* 2,4%.

Položka č. 8 _ Jaké kybernetické prostředky jste využil/a a jak často jste jimi šikanoval/a:

Tabulka 9 Kybernetické prostředky

Kybernetické prostředky	Téměř každý den	Často	Občas	Málo	Vůbec	Medián
Prostřednictvím sms/mms	17	12	4	4	15	12
Emailovou komunikací	1	3	6	4	36	4
Chaty a diskuze na webu	19	12	6	3	14	12
Blogy, webové aplikace	16	13	5	4	16	13
Krádež identity	2	5	7	10	29	7
Zneužití cizího účtu	1	8	3	8	33	8
Umístění fotek na web	11	8	9	4	21	9
Umístění videa na web	3	7	9	3	30	7
Umístění záznamů na web	2	7	5	5	33	5

(zdroj: vlastní)

Prostředky kyberšikany *sms/mms* s nejvyšší frekvencí téměř každý den (17) a často (12), medián 12 naznačuje, že většina respondentů používá prostředek často.

Chaty a diskuze na webu má vysokou frekvenci téměř každý den (19) a často (12), medián 12, což naznačuje časté používání. *Blogy a webové aplikace* mají největší frekvenci často (13), téměř každý den (16) a vůbec (16), medián 13 ukazuje na mírnou frekvenci používání. *Umístění fotek na web* má vysokou frekvenci téměř každý den (11) a vůbec (21), medián je 9, což ukazuje na mírnou frekvenci sdílení fotek. Zneužití cizího účtu má medián 8, což naznačuje nízký výskyt, totéž krádež identity a umístění videa na web s mediány 7 a 7. Umístění záznamů na web a emailová komunikace s mediány 5 a 4 ukazují nízkou frekvenci v používání těchto prostředků kyberšikany.

Položka č. 9_ Z jakého důvodu jste si vybral osobu, proti které jste využil prostředky kybernetické šikany zmíněné výše nebo v předchozí otázce?

Tabulka 10 Důvod výběru osoby

Důvod výběru osoby	Absolutní četnost	Relativní četnost
Měla jsem s touto osobou konflikt	20	43,5%
Osoba mně před tím také šikanovala	11	23,9%
Osoba se lišila od ostatních	9	19,6%
Chtěl/a jsme zapůsobit na spolužáky	10	21,7%
Byla jsem pod tlakem spolužáků	2	4,3%
Jiný důvod	6	13%
Protože byla slabý článek	1	2,2 %
Celkem	59	100%

(zdroj: vlastní)

Mezi důvody výběru osoby, proti které byly využity kybernetické prostředky, uvedlo (43,5%) respondentů, že měli s *danou osobou konflikt*, (23,9%) odpovědělo, že *daná osoba je dříve šikanovala*. (19,6%) respondentů uvedlo jako důvod výběru osoby to, že *se lišila od ostatních* a (21,7%) *chtělo zapůsobit na spolužáky*. Tlak spolužáků hrál roli u (4,3%) respondentů a slabý článek byl důvodem pro (2,2%) respondentů. Jiný důvod výběru osoby uvedlo (13%) respondentů a impulzivní reakce bez důvodu nebyla zaznamenána u žádného respondenta. Je důležité poznamenat, že celkový počet odpovědí 59 je vyšší než počet respondentů 46, protože respondenti mohli uvést více důvodů pro výběr oběti ke kyberšikaně. Celkový procentuální součet je vyšší než 100 % jelikož se jedná o součet procentuálního vyjádření u jednotlivých položek.

Položka č. 10_ Proč jste využil/a zrovna kybernetických prostředků/kybernetického prostoru?

Tabulka 11 Využití kybernetických prostředků

Využití kybernetických prostředků	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Chtěl/a jsem zůstat anonymní	31	68,9%
Je to snadnější a rychlejší než fyzická šikana	11	24,4%
Online šikana je méně závažná než fyzická	6	13,3%
Jiný důvod	7	15,6%
Celkem	55	100%

(zdroj: vlastní)

Z celkového počtu 45 respondentů, bylo získáno 55 odpovědí ohledně důvodů, proč si respondenti vybrali k šikaně kybernetické prostředky. Zde je nutné zdůraznit, že jeden respondent mohl uvést více důvodů.

Z hlediska úrovně relativní četnosti dosahuje nejvyššího podílu **anonymita (68,9%)**, následuje **snadnost a rychlost než fyzická šikana (24,4%)**, **online šikana je méně závažná než fyzická šikana (13,3%)** a **jiný důvod (15,6%)**.

Rozdíl v počtu respondentů a celkového počtu odpovědí je dán tím, že respondenti v této otázce mohli označit více odpovědí, proto součet procentuálních hodnot je vyšší než 100%, jelikož procentuální vyjádření se vztahuje k celkovému počtu odpovědí nikoliv k počtu respondentů.

Dílčí otázka 2. zkoumá, zda a v jaké míře se žáci/žákyně střední školy setkávají s kyberšikanou v roli oběti. Této dílčí výzkumné otázce odpovídají položky v dotazníku 11 až 14. Tyto položky zkoumají, jestli byly žáci šikanováni v kyberprostoru, kdo je šikanoval, jaké byly důvody ke kyberšikaně a které kybernetické prostředky použil agresor k šikaně.

Položka č. 11_ Byl/a jste někdy šikanován/a prostřednictvím kyberprostoru?

Tabulka 12 Šikana prostřednictvím kyberprostoru

Šikana prostřednictvím kyberprostoru	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Ano	49	47,6 %
Ne	34	33 %
Nevím	20	19,4 %
Celkem	103	100%

(zdroj: vlastní)

Na otázku byl/a jste někdy šikanován/a prostřednictvím kyberprostoru odpovědělo (47,6%) respondentů **kladně**, (33%) respondentů uvedlo, že **nebyli** šikanováni v kyberprostoru a (19,4 %) respondentů odpovědělo **nevím**.

Položka č. 12 _ Kdo Vás šikanoval/a?

Tabulka 13 Agresor šikany

Agresor šikany	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Spolužák/spolužačka	29	45,3%
Žák/žačka z nižšího ročníku	7	10,9%
Žák/žačka s vyššího ročníku	13	20,3%
Vyučující	9	14,1%
Někdo jiný ze školy	9	14,1%
Někdo jiný mimo školu	23	35,9%
Nevím kdo	10	15,6%
Celkem	64	100%

(zdroj: vlastní)

Z hlediska úrovně relativní četnosti dosahuje nejvyššího podílu **spolužák/spolužačka (45,3 %)**, následovaný **někým jiným mimo školu (35,9%)** a **žákem z vyššího ročníku (20,3%)**. Učitelé nebo jiní zaměstnanci školy tvoří (14,1%). V (15,6%) respondentů uvedlo, že nezná identitu agresora. Žáci s nižších ročníků se na kyberšikaně podíleli v (10,9%).

Jedná se o otázku s více možnostmi odpovědí, to znamená, že každý respondent mohl označit více než jednu možnost. Proto součet procentních podílů přesahuje 100%, jelikož procentuální vyjádření se vztahuje k celkovému počtu odpovědí nikoliv k počtu respondentů.

Položka č. 13_ V případě, že jste byl/a šikanován/a níže uvedenými kybernetickými prostředky, uveďte prosím v jaké frekvenci.

Tabulka 14 Prostředky kyberšikany a jejich frekvence

Kybernetické prostředky	Téměř každý den	Často	Občas	Málo	Vůbec	Medián
Prostřednictvím sms/mms	17	17	10	4	18	17
Emailovou komunikací	4	6	4	4	48	4
Chaty a diskuze na webu	22	12	9	2	20	12
Blogy, webové aplikace	16	16	4	2	28	16
Krádež identity	3	13	5	4	39	5
Zneužití cizího účtu	5	4	11	6	42	6
Umístění fotek na web	11	17	15	5	22	15
Umístění videa na web	4	13	8	3	40	8
Umístění záznamů na web	5	8	8	4	41	8

(zdroj: vlastní)

Prostředek kyberšikany *sms/mms* s nejvyšší frekvencí téměř každý den (17) a často (17), medián 17 naznačuje, že většina používá sms/mms relativně často. *Blogy a webové aplikace* s nejvyšší frekvencí téměř každý den a často je (16) a vůbec (28), medián 16 ukazuje na mírnou frekvenci používání. *Umístění fotek na web* je vysoká frekvence často (17) a vůbec (22), medián je 15, což ukazuje na mírnou frekvenci sdílení fotek. *Chaty a diskuze na webu* u těch je vysoká frekvence téměř každý den (22) a často (12), medián je 12, což naznačuje časté používání. Umístění videa a záznamů na web má medián 8, což naznačuje relativně nízkou frekvenci.

Krádež identity a zneužití cizího účtu s mediány 5 a 6 ukazuje relativně nízký výskyt,

a emailová komunikace s mediánem 4 potvrzuje nízkou frekvenci používání tohoto prostředku kyberšikany.

Položka č. 14_ Z jakého důvodu si myslíte, že si Vás agresor/ka vybral/a?

Tabulka 15 Důvody výběru agresorem

Pořadí	Kategorie	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
1.	Nevím, netuším	16	27,11%
2.	Osobní odlišnosti	30	50,85%
3.	Konflikty a vztahy	5	8,47%
4.	Rodinné a sociální problémy	4	6,77%
5.	Skupinová šikana	1	1,69%
6.	Impulsivní důvody	3	5,07%

(zdroj: vlastní)

(27,11%) respondentů uvedlo, že *neví, netuší* proč si je agresor/a vybral/a. Nejvyšší procento respondentů (50,85%) uvedlo, že důvodem výběru byly *osobní odlišnosti*. (8,47%) respondentů označilo jako důvod výběru *konflikty a vztahy, rodinné a sociální problémy* uvedlo (6,77%) respondentů. Nejmenší počet respondentů uvedlo impulsivní důvody (5,07%) a skupinovou šikanu (1, 69%).

Díličí otázka 3. zkoumá, zda a v jaké míře se žáci/žákyně střední školy setkávají s kyberšikanou v roli svědka. Této díličí výzkumné otázce odpovídají položky v dotazníku 16 až 19. Tyto položky zkoumají, jestli byly žáci svědky kyberšikany, koho agresor šikanoval v kyberprostoru, jaké kybernetické prostředky agresor využil a z jakého důvodu si vybral svou oběť pro kyberšikanu.

Položka č. 16_ Byl/a jste svědkem kybernetické šikany někoho jiného?

Tabulka 16 Svědek kyberšikany

Svědka kyberšikany	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Ano	60	59,4%
Ne	41	40,6%
Celkem	101	100%

(zdroj: vlastní)

Více než polovina respondentů (**59,4%**) se *staly svědky* kybernetické šikany. Naopak (**40,6%**) respondentů uvedlo, že *nebyli svědky* takovéto formy šikany.

Položka č. 17_ Koho osoba (agresor) šikanoval/a prostřednictvím kyberprostoru?

Tabulka 17 Koho osoba šikanovala

Koho osoba šikanovala	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Spolužák/spolužačka	25	35,2%
Žák/žačka z nižšího ročníku	11	15,5%
Žák/žačka s vyššího ročníku	4	5,6%
Vyučující	3	4,2%
Někdo jiný ze školy	5	7%
Někdo jiný mimo školu	12	16,9%
Nevím kdo	11	15,5%
Celkem	71	100%

(zdroj: vlastní)

Z hlediska úrovně relativní četnosti dosahuje nejvyššího podílu *spolužák/spolužačka* (**35,2%**), následuje *někdo jiný mimo školu* (**16,9%**) a *žáci/žákyně s nižšího ročníku a nevím, kdo šikanoval* (**15,5%**). Menší podíl žáci/žákyně z vyššího ročníku (5,6%), někdo jiný ze školy (7%), vyučující (4,2%).

Položka č. 18_ V případě, že jste byl svědkem šikany níže uvedenými kybernetickými prostředky, uveďte prosím, v jaké frekvenci:

Tabulka 18 Kybernetické prostředky a jejich frekvence

Kybernetické prostředky	Téměř každý den	Často	Občas	Málo	Vůbec	Medián
Prostřednictvím sms/mms	22	19	6	5	20	19
Emailovou komunikací	1	9	6	5	52	6

Chaty a diskuze na webu	22	21	8	4	18	18
Blogy, webové aplikace	12	25	5	3	28	12
Krádež identity	6	8	12	7	40	8
Zneužití cizího účtu	6	6	8	8	43	8
Umístění fotek na web	12	22	8	6	25	12
Umístění videa na web	8	17	5	8	35	8
Umístění záznamů na web	4	11	5	8	42	8

(zdroj: vlastní)

Prostředek kyberšikan *sms/mms* s nejvyšší frekvencí téměř každý den (22) a často (19), medián 19 naznačuje, že většina respondentů používá *sms/mms* relativně často. **Chaty a diskuze na webu**, kde nejvyšší frekvence je téměř každý den (22) a často (21), medián je 18, což naznačuje časté používání. **Blogy a webové aplikace**, kdy nejvyšší frekvencí je často (25), následuje vůbec (28) s mediánem 12, co ukazuje na mírnou frekvenci používání. **Umístění fotek na web** má vysokou frekvenci často (22) a vůbec (25), medián je 12, což ukazuje na mírnou frekvenci sdílení fotek.

Krádež identity, zneužití cizího účtu, umístění videí a záznamů na webové stránky mají shodný medián 8, což ukazuje na relativně nízký výskyt. Emailová komunikace s mediánem 6 potvrzuje také nízkou frekvenci používání.

Položka č. 19_ Z jakého důvodu si myslíte, že si agresor svou oběť vybral pro kyberšikanu?

Tabulka 19 Důvody výběru oběti agresorem

Pořadí	Kategorie	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
1.	Vlastnosti oběti	32	47,05%
2.	Nevím, netuším	15	22,05%
3.	Negativní emoce a vztahy	10	14,7%
4.	Motivace pachatele	9	13,23%
5.	Školní prospěch	2	2,94%

(zdroj: vlastní)

Mezi důvody výběru oběti agresorem uvedlo (47,05%) respondentů *vlastnosti osobnosti*, (22,05%) respondentů *neví nebo netuší* důvody a (14,7%) respondentů uvedlo jako důvod *negativní emoce a vztahy*. *Motivace* pachatele uvedlo (13,23%) respondentů a (2,94%) respondentů *školní prospěch*.

Dílčí otázka č. 4 zkoumá, zda a v jaké míře užívají žáci/žákyně střední školy jednotlivé prostředky kyberšikany. Této dílčí výzkumné otázce odpovídají položky v dotazníky 8, 13, 15, 18 a 20. Položky 8, 13 a 18 se pohybují na pětibodové škále Likertovy stupnice a souvisí také s položkami, které se týkají role agresora, oběti a svědka kyberšikany. Tyto položky jsou **vyhodnocené v dílčích otázkách 1, 2 a 3.** Položky 15 a 20 jsou otevřené a zde respondenti odpovídali na využívání kybernetických prostředků pro zveřejňování kyberšikany.

Položka č. 15 _Proč si myslíte, že někdo využil/a kybernetické prostředky/kybernetický prostor pro zveřejnění záběrů šikany (např. na internetu nebo využil mobilní telefon)?

Tabulka 20 Motivy pro zveřejňování záběrů šikany

Pořadí	Kategorie	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
1.	Anonymita a dosah	22	40%
2.	Nevím, netuším	12	21,81%
3.	Psychologická motivace	9	16,36%
4.	Agresivní a ponižující jednání	6	10,90%
5.	Snadnost a dostupnost	4	7,27%
6.	Zábava a rozptýlení	2	3,63%

(zdroj: vlastní)

Z hlediska úrovně relativní četnosti dosahuje nejvyššího podílu (40%) *anonymita a dosah*, (21,81%) respondentů *neví a netuší motiv* zveřejňování záběrů šikany. *Psychologickou motivaci* uvedlo (16,36%) respondentů a *agresivní a ponižující jednání* (10,90%) respondentů. Jako *snadnost a dostupnost* zveřejňování záběrů šikany (7,27%) respondentů a *zábavu a rozptýlení* (3,63%) respondentů.

Položka č.20_Proč si myslíte, že agresor využil kybernetického prostoru/prostředí (umístění záběrů šikany na internetu nebo využil mobilního telefonu)?

Tabulka 21 Motivy pro využití kybernetického prostoru

Pořadí	Kategorie	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
1.	Anonymita a dosah	23	38,98%
2.	Snadnost a dostupnost	16	27,12%
3.	Nevím, netuším	10	16,95%
4.	Psychologické motivace	9	15,25%
5.	Zábava a rozptýlení	1	1,69%

(zdroj: vlastní)

Na otázku, proč agresor využil kybernetického prostoru odpovědělo **(38,98%)** respondentů jako motiv *anonymitu a dosah*, **(27,12%)** respondentů uvedlo *snadnost a dostupnost* a **(16,95%)** *neví nebo netuší* motiv agresora pro využití kyberprostoru. *Psychologickou motivaci* uvedlo **(15,25%)** respondentů a **(1,69%)** uvedlo jako motiv *zábavu a rozptýlení*.

Dílčí otázka č. 5 Jaké jsou názory žáků/žákyň střední školy na způsoby prevence proti kyberšikaně. Této dílčí výzkumné otázce odpovídají položky z dotazníku 24 až 26. Tyto položky zjišťují, jaké způsoby obrany proti kyberšikaně považují respondenti za nejefektivnější, zda se ve škole zúčastnili preventivních programů zaměřených na kyberšikanu, a jestli vědí, na koho se ve škole obrátit v případě, že by se stali obětí kyberšikany.

Položka č. 24_Jaký si myslíte, že je nejlepší způsob obrany proti kyberšikaně?

Tabulka 22 Obrana proti kyberšikaně

Obrana proti kyberšikaně	Určitě ano	Spíše ano	Spíše ne	Určitě ne	Medián
Nedělat nic ono to přejde	13	24	24	40	24
Zajít za někým z vyučujících	36	39	18	10	27
Nahlásit to vedení školy	39	29	14	11	21,5
Svěřit se spolužákovi/spolužačce	51	36	13	3	24,5
Svěřit se rodičům	54	17	20	8	18,5
Svěřit se kamarádovi mimo školu	62	27	10	2	18,5
Informovat o tom policii	33	34	28	10	30,5
Říct tomu, kdo šikanuje, aby toho nechal	20	29	38	19	24,5
Použít násilí proti tomu, kdo šikanuje	8	17	35	40	26

(zdroj: vlastní)

Jako nejlepší způsob obrany proti kyberšikaně je podle respondentů *svěřit se kamarádovi mimo školu* (62) určitě ano a (27) spíše ano. Následuje *svěřování se rodičům* (54) určitě ano a (17) spíše ano, *svěřit se spolužákovi/spolužačce* uvedlo (51) respondentů určitě ano a (36) spíše ano. Mezi méně preferované strategie obrany proti kyberšikaně podle respondentů patří použít násilí proti tomu kdo šikanuje (8) a nedělat nic ono to přejde (13).

Položka č. 25_ Zúčastnil/a jste se na Vaší škole programu zaměřeného na prevenci kyberšikany?

Tabulka 23 Preventivní programy

Preventivní programy	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Ano	28	27,7%
Ne	40	39,6%
Nepamatuji se	36	35,6%
Celkem	104	100%

(zdroj: vlastní)

Z celkového počtu 104 respondentů odpovědělo (**39,6%**), že se *nezúčastnil*y na škole programu zaměřeného na prevenci kyberšikany. (**27,7%**) respondentů odpovědělo, že se *zúčastnil*y programu zaměřeného na prevenci kyberšikany a (**35,6%**) respondentů si to *nepamatuje*.

Položka č. 26_ Víte, na koho se můžete ve škole obrátit v případě, že byste se stal/a obětí kyberšikany?

Tabulka 24 Kontaktní osoba v případě kyberšikany

Kontaktní osoba	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Ano	66	65,3%
Ne	35	34,7%
Celkem	101	100%

(zdroj: vlastní)

Z výsledků vyplývá, že (**65,3%**) respondentů *ví*, na koho se v případě kyberšikany obrátit, zatímco (**34,7%**) respondentů *tuto informaci nemá*.

Po provedení analýzy dat v rámci dílčích výzkumných otázek, které se zaměřovali na hlavní oblasti výzkumu, následuje analýza dalších relevantních položek dotazníku. Tyto položky nepatří pod žádnou z dílčích výzkumných otázek, avšak nabízejí důležité informace o širších souvislostech problematiky kyberšikany. Jedná se o položky dotazníku **4, 5, 21, 22 a 23.**

Položka č. 4_ Co si vybavujete pod pojmem kyberšikana?

Tabulka 25 Pojem kyberšikana dle respondentů

Pořadí	Kategorie	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
1.	Definice a formy kyberšikany	48	46,15%
2.	Emoční a psychologické dopady	44	42,31%
3.	Negativní hodnocení	6	5,77%
4.	Ostatní negativní jevy	4	3,85%
5.	Internetová nenávist	2	1,92%

(zdroj: vlastní)

Největší část respondentů (**46,15%**) spojuje kyberšikanu s její ***definicí a konkrétními formami***, téměř stejná část respondentů (**42,31%**) se zaměřuje na ***emoční a psychologické dopady*** kyberšikany. Menší část respondentů (**5,77%**) kyberšikanu hodnotí pouze ***negativně*** bez konkrétních detailů a (**3,85%**) respondentů zmiňuje ***jiné negativní jevy*** spojené s kyberšikanou. Nejmenší část respondentů spojuje kyberšikanu s internetovou nenávistí.

Položka č. 5_Jak často provádíte na internetu uvedené činnosti?

Tabulka 26 Aktivita na internetu

Aktivita na internetu	Téměř každý den	Často	Občas	Málo	Vůbec	Medián
Prohlížení webových stránek	41	32	24	6	3	24
Čtení a odesílání emailů	7	28	26	28	18	26
Prohlížení videí (youtube)	51	30	18	4	1	18
Návštěva sociálních sítí	89	7	7	2	0	7
Hraní her	22	24	18	21	20	21
Chatování	88	6	6	3	0	6
Spravování vlastních sítí	7	10	13	21	54	13
Posílání sms/mms	39	41	13	8	4	13

(zdroj: vlastní)

Mezi prováděné aktivity na internetu patří **návštěva sociálních sítí**, uvedlo téměř každý den (89) respondentů, medián 7 naznačuje vysokou frekvenci, následuje **chatování**, kde téměř každý den uvedlo (88) respondentů s mediánem 6, který naznačuje vysokou frekvenci používání. **Prohlížení videí** uvedlo (51) respondentů téměř každý den, medián 18, což naznačuje častou frekvenci používání. Následující aktivity jako je **prohlížení webových stránek, posílání sms/mms a hraní her**, vykazují nižší frekvenci používání. Spravování vlastních sítí a čtení a posílání emailů patří mezi nejméně používané aktivity.

Položka č. 21_Viděl/a jste na internetu video z nějaké skutečné události týkající se kyberšikany, kde bylo použito násilí vůči nějakému člověku?

Tabulka 27 Sledování kyberšikany na internetu

Sledování kyberšikany na internetu	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Ano, viděla jsem více než jedno takové video	69	67,6%
Ano, ale jen jedno	16	15,7%
Ne	17	16,7%
Celkem	102	100%

(zdroj: vlastní)

(67,6%) respondentů přiznalo, že **vidělo více než jedno** takové video na internetu. Dalších (15,7%) respondentů uvedlo, že vidělo **jedno takové video**, naproti tomu (16,7%) respondentů odpovědělo, že takové video **nikdy neviděli**.

Položka č. 22_Setkal/a jste se s takovým videem náhodou?

Tabulka 28 Náhodné vyhledání videa

Náhodné vyhledání videa	Absolutní četnosti	Relevantní četnosti
Ano	78	83%
Ne, záměrně jsem ho vyhledala	16	17%
Celkem	94	100%

(zdroj: vlastní)

Z celkového počtu 94 respondentů uvedlo (83%), že se setkala s videem **náhodou** a (17%) respondentů uvedlo, že video **záměrně vyhledalo**.

Položka č. 23 _Co si myslíte o zveřejňování záznamů šikanování na internetu

Tabulka 29 Názory na zveřejňování kyberšikany

Názory na zveřejňování kyberšikany	Naprosto souhlasím	Spíše souhlasím	Spíše nesouhlasím	Naprosto nesouhlasím	Medián
Je to úplně v pořádku	4	15	26	53	20,5
Mělo by se to zakázat	48	23	21	8	22
Cítím se díky tomu v ohrožení	36	30	22	13	26
Kdybych měl/a možnost, zveřejnil/a bych takové video	2	15	20	61	17,5
Kdybych věděl/a, že se to děje na naší škole zasáhl/a bych	22	35	30	11	26
Je to zábava	1	20	15	61	17,5
Oběti kyberšikany si to zaslouží	3	19	24	51	21,5

(zdroj: vlastní)

Většina respondentů (53) s výrokem „*je to úplně v pořádku*“ naprosto **nesouhlasí**, (48) respondentů na výrok „*mělo by se to zakázat*“ odpovědělo, že naprosto **souhlasí** (48). „*Cítím se díky tomu v ohrožení*“ medián 26 ukazuje, že polovina respondentů se nachází v rozmezí spíše souhlasím (30) až naprosto souhlasím (36). „*Kdybych měl/a možnost zveřejnil/a bych takové video*“ (61) respondentů odpovědělo, že naprosto nesouhlasí. „*Kdybych věděl/a, že se to děje na naší škole zasáhl/a bych*“, respondenti odpověděli, že naprosto souhlasí (22), „*a je to zábava*“ uvedlo (61) respondentů že naprosto nesouhlasí. A (51) respondentů na „*oběti kyberšikany si to zaslouží*“ uvedlo, že naprosto nesouhlasí.

6 INTERPRETACE DAT A DISKUZE

Výsledky naznačují, že respondenti ve většině případů vnímají kyberšikanu prostřednictvím jejich **specifických forem a definice**. Téměř stejná část respondentů vnímá kyberšikanu spíše **emocionálně a psychologicky**, přičemž uváděli pojmy jako „*strach, ponižování nebo vydírání*“. Tyto odpovědi ukazují na dvojí vnímání kyberšikany – jedni ji definují přes její konkrétní projevy, zatímco druzí ji spojují s emočními dopady, které na oběť má. Jak uvádí Hollá (2013), kyberšikana má mnoho podob, což potvrzují i naše výsledky, které odhalují, že kyberšikana zahrnuje širokou škálu forem a způsobů, jakými se může projevit. Dále jsme se ptali respondentů, jak často jsou **aktivní na internetu**, z výsledků vyplynulo, že **téměř každý den** respondenti navštěvují **sociální sítě** a **chatují**. Tento trend jasně odráží fakt, že dnešní dospívající vyrůstají v prostředí, kde moderní technologie a internet hrají klíčovou roli v jejich každodenním životě. Jak uvádějí Vašutová a Šigut (2022), digitální svět otevřel mladým lidem dveře k nepřehlednému množství informací a novým formám komunikace. Na druhou stranu je však vystavil celé řadě rizik, mezi něž patří kyberšikana. Jak ukazuje náš výzkum, velká část respondentů tráví na sociálních sítích mnoho času, což zvyšuje jejich potenciální zranitelnost vůči negativním vlivům, které se na těchto platformách mohou objevit.

Výsledky dotazníkového šetření také ukázali, že většina respondentů se **setkala s videi** obsahujícími **projevy kyberšikany** často náhodou. Sociální sítě jako je například TikTok, hraje klíčovou roli při šíření různých typů obsahu, včetně těch, které se týkají citlivých témat, jako je kyberšikana. TikTok, jakožto mobilní aplikace, která umožňuje nahrávat a sledovat krátké videa, lajkovat je a komentovat, se stala obrovsky populární po celém světě. I přes snahu této mobilní aplikace regulovat obsah, se na platformě stále objevují urážlivá, diskriminační nebo nebezpečná videa, která mohou zahrnovat i projevy kyberšikany (Kopecký & Krejčí, 2023). Z našich výsledků je patrné, že velká část respondentů narazila na videa o kyberšikaně náhodou, což poukazuje na to, že tento typ obsahu je na platformách jako je třeba TikTok, volně dostupný. Respondenti také jasně vyjadřují svůj **nesouhlas se zveřejňováním záznamů kyberšikany na internetu**, což vnímají jako nepřijatelné chování. Mnozí podporují myšlenku, že by se takový obsah **měl zakázat**. Značná část respondentů se kvůli zveřejňování těchto záznamů cítí ohrožena, což dokládá i studie ČŠI, podle které kyberšikana negativně ovlivňuje psychiku žáků a představuje významné riziko pro mladé lidi (Hurychová & Ptáčková, 2022).

Výsledky výzkumu ukazují, že kyberšikana **v roli agresora** není mezi žáky střední školy výjimečná. Poměrně značná část respondentů přiznala, že se někdy v této **roli ocitla**, což naznačuje, že tento jev je mezi žáky rozšířen **v určité míře** a není ojedinělý. Na otázku, koho šikanovali, odpověděli, že jejich oběti byli **spolužáci/spolužačky**. Tyto výsledky potvrzuje i výzkum Kopeckého (2016), že většina pachatelů kyberšikany pochází ze stejného kolektivu jako oběť. To poukazuje na to, že kyberšikana je běžným problémem mezi vrstevníky, kteří sdílejí společné sociální prostředí. Podle Černé (2013) se kyberšikana týká především dospívajících a i ČŠI upozorňuje na fakt, že kyberšikana na středních školách je závažným problémem. Což také potvrzuje náš výzkum. Mezi nejčastější kybernetické prostředky, které agresori v kyberprostoru použili, patří **sms/mms zprávy, chaty a diskuze na webu a blogy a webové aplikace**. Krolová (2015) upozorňuje na to, že sociální sítě, původně určené pro zábavu a komunikaci, se stávají prostorem pro kyberšikanu. Agresori na těchto platformách často zneužívají zveřejnění osobních údajů, šíření lživých informací nebo zveřejňování urážlivého obsahu. Tento jev je potvrzen také našimi výsledky, kde se ukazuje, že sociální sítě a aplikace jsou častými nástroji, které agresori využívají pro šíření nebezpečného obsahu.

Jako důvod výběru osoby, proti které využili kybernetický prostor respondenti uvedli, že **měli s touto osobou konflikt** a proč použili pro kyberšikanu kyberprostor, odpověděli, že chtěli zůstat **anonymní**. Výsledky ukazují, že kyberšikana se mezi respondenty vyskytuje převážně mezi spolužáky, což potvrzuje, že kyberšikana je často problémem uvnitř blízkých sociálních skupin, kde agresori i oběti pocházejí z téhož prostředí. To může naznačovat, že kyberšikana je často pokračováním již existujících konfliktů, které byly zahájeny v offline prostředí, jak dokládají respondenti z našeho výzkumu, kteří uvedli, že ke kyberšikaně došlo na základě **dřívějšího konfliktu s obětí**. Zásadním faktorem, který přispívá ke kyberšikaně, je také anonymita, kterou internet a komunikační technologie poskytují. Podle Černé (2013) anonymita zřejmě posiluje agresivní chování tím, že útočníkům umožňuje zůstat neodhalen a tím pádem cítí menší zodpovědnost za své činy. Anonymita v online komunikaci umožňuje experimentovat s agresí a vede k disinhibici, tedy ke ztrátě sociálních zábran. V důsledku toho mají agresori tendenci chovat se agresivněji, protože mají pocit, že jsou méně zodpovědní za své činy, jak také zmiňuje Kopecký (2018).

Výsledky výzkumu také **potvrzují**, že se žáci střední školy s kyberšikanou **v roli oběti** setkávají v poměrně **značné míře**.

Tento výsledek je v souladu s výzkumy v letech 2020/2023, podle nichž se s kyberšikanou na střední škole setkalo 68 % žáků (Šmída & Daněk, 2024), což je v souladu s našimi výsledky a podtrhuje rozšířenost tohoto fenoménu. Významným zjištěním je že **respondenti** uvedli jako své agresory **spolužáky/spolužačky** a jako důvod, proč si je agresor/ka vybral/a uvedli **osobní odlišnosti** jako například že jsou „*jiní, tichý, neprůbojný, ovlivnitelný, odlišují se a že jsou slabí...*“. Tento poznatek koresponduje s teoriemi, které tvrdí, že oběti kyberšikany často vykazují určité charakteristiky, jimiž se odlišují od ostatních. Což může vést k jejich vyloučení z kolektivu a následně k šikaně (Thorová, 2015). Agresori také ospravedlňují své chování tím, že „oběť si to zaslouží“. Kopecký (2019) uvádí, že tento postoj se objevuje u jedinců, kteří se domnívají, že mají potřebu soudit a trestat druhé za jejich odlišnosti či chování. Tyto faktory zvyšují zranitelnost jedinců vůči kyberšikaně.

Mezi kybernetické prostředky, které oběti kyberšikany uvedli, patří **sms/mms zprávy, chaty a diskuze na webu a blogy a webové aplikace**. Výsledky ukazují, že sms/mms zprávy stále zůstávají dominantním prostředkem kyberšikany, i přes rostoucí popularitu modernějších platforem, jako je WhatsApp nebo Messenger. Tento výsledek zároveň vyvrací tvrzení Kopeckého a Krejčí (2023), kteří předpokládali, že sms zprávy byly postupně nahrazeny těmito novými aplikacemi. Z výsledků plyne, že prevence kyberšikany by se měla zaměřit nejen na ochranu potencionálních obětí, ale také na podporu přijetí odlišností mezi žáky. Práce s kolektivem by měla podporovat vzájemnou toleranci a respekt, aby se minimalizovali faktory vedoucí ke kyberšikaně.

Výsledky výzkumu ukazují, že se žáci/žákyně střední školy s kyberšikanou **v roli svědka** setkávají **velmi často** a uvedli, že oběti kyberšikany byl jejich **spolužák nebo spolužačka**. Tento výsledek naznačuje **vysokou míru** povědomí mezi respondenty o výskytu kyberšikany ve školním prostředí. Na **důvody**, proč byla konkrétní osoba vybrána jako **oběť**, odpověděli, že důvodem byla **vlastnost oběti, jako** je například „*slabost, tichost, hloupost...*“. Mezi nejčastější prostředek kyberšikany podle svědků jsou **sms/mms zprávy, chaty a diskuze na webu a blogy a webové aplikace**. Studie, která proběhla na středních školách v Jekatěrinburgu, zjistila, že u školní kyberšikany většina žáků volí nečinnost (Nazarov & Averbuch, 2024). Tento výsledek potvrzuje důležitost aktivní role svědků kyberšikany, jelikož většina žáků volí nečinnost. Pasivita svědků kyberšikany tak může hrát klíčovou roli ve snížení schopnosti školy efektivně čelit kyberšikaně a zabránit jejímu šíření. Výsledky ukazují, že značná část žáků se setkala s kyberšikanou, a to buď

jako přímý svědek, nebo jako osoba, která zná někoho, kdo byl obětí. Překvapivě vysoké procento respondentů uvedlo, že obětí byla jejich spolužačka nebo spolužák, což svědčí o rozsahu problému. Faktory, které respondenti považují za rozhodující pro výběr oběti, jako jsou vlastnosti oběti, ukazují na potřebu zaměřit se na posilování sebevědomí žáků a zlehčení sociální dynamiky ve třídách.

Důležitým zjištěním je, že jak **oběti** kyberšikany, tak **svědci** kyberšikany uvedli, že agresorem byl **spolužák nebo spolužačka**. Rovněž **agresori** označili své oběti jako osoby s jejich **vrstevnické skupiny**. To naznačuje, že kyberšikana se často odehrává uvnitř vrstevnické skupiny, což podporuje teorii, že kyberšikana může sloužit jako nástroj k upevnění sociálního postavení a moci ve skupině. Tento fenomén je obzvláště výrazný mezi adolescenty, pro které jsou vztahy s vrstevníky klíčové jak po sociální, tak emocionální stránce. Podle Kopeckého (2019) kyberšikana často vzniká v rámci školního kolektivu, kde významnou roli hraje tlak skupiny a snaha o udržení či posílení sociálního postavení. Výsledky tak potvrzují, že vztahy mezi vrstevníky jsou pro dospívající velmi důležité, a tlak okolí ve školním prostředí může podstatně přispívat k rozvoji kyberšikany.

Náš výzkum také ukazuje, že mezi **nejvíce užívané** prostředky kyberšikany patří **sms/mms, blogy, webové aplikace, chaty a diskuze na webu**. Tento výsledek je v souladu s Kopeckým, Suchou a Krolovou, kteří upozorňují na zneužívání sociálních sítí a platform pro šíření osobních informací a urážlivého obsahu. Nezbytné je, aby škola i rodiče byly vědomi těchto rizik a zaměřili se na prevenci kyberšikany, zejména v souvislosti s novými technologiemi a aplikacemi, které poskytují agresorům široké možnosti pro manipulaci s oběti. **Motivem**, který vedl agresory k zveřejňování záběrů šikany v kyberprostoru, byla **anonymita a dosah**. Kopecký (2018) mluví o anonymitě jako o faktoru, který je klíčový, protože agresorům umožňuje skrývat se před zodpovědností za své činy a poskytuje jim pocit moci.

Jako **motivy agresora pro využívání kybernetického prostoru** odpověděli respondenti také **anonymitu a dosah**. Tyto motivace k účasti na kyberšikaně jsou často velmi různorodé a komplexní. Výzkumné studie identifikují pět až osm hlavních motivů, které jsou základem tohoto chování, přičemž v praxi se tyto motivy mohou kombinovat a vzájemně ovlivňovat (Kopecký, 2019). V digitálním světě navíc kdokoli může být aktivní téměř neomezeně v čase a místě, což umožňuje agresorům skrývat svou identitu a posiluje jejich anonymitu, jak také potvrzuje Černá (2013). Tyto výsledky ukazují, že anonymita hraje významnou roli nejen při šíření kyberšikany, ale i při jejím samotném vzniku. Pro

hlubší pochopení kyberšikany a pro vytvoření účinných preventivních opatření je důležité zaměřit se na příčiny tohoto chování.

Názory žáků na **způsoby prevence** proti kyberšikaně je **svěřit se kamarádovi mimo školu**. Následuje **svěřování se rodičům a spolužákovi nebo spolužačce**. Výsledky ukazují, že otázka komu se s kyberšikanou svěřit, je složitá. Zatímco mnoho výzkumů doporučuje jako nejúčinnější řešení svěřování se dospělým, jako jsou rodiče nebo učitelé, ukazuje, že dospívající v tomto ohledu často váhají (Černá, 2013). Důvěra v dospělé může být oslabena obavami z následků nebo pocitu studu. Naopak, podle našich výsledků je mnohem pravděpodobnější, že se dospívající svěří svým kamarádům. Tento trend potvrzuje i Černá (2013), která uvádí, že dospívající se nejčastěji obrací na své vrstevníky, což se shoduje s výsledky našeho výzkumu, kde většina respondentů uvedla, že by se svěřilo kamarádovi mimo školu.

Na otázku, jestli se ve škole žáci zúčastnili preventivních programů proti kyberšikaně odpověděli respondenti, že se **žádného programu nezúčastnili**. Tyto výsledky ukazují, že preventivní programy nejsou dostupné pro všechny žáky, což může být způsobeno nedostatečným zapojením školy nebo na nízkou informovanost žáků. Velká část respondentů si navíc nevybavuje, zda se těchto programů účastnili, což naznačuje, že tyto aktivity mohou být pro žáky nedostatečně zřetelné či efektivní. Zahraniční programy, jako jsou Olweus Bullying Prevention nebo finský Kiva, se osvědčili v poskytování nástrojů pro zvládání kyberšikany. V ČR se jako úspěšný projekt ukazuje E-Bezpečí realizovaný Pedagogickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci, který v roce 2024 uskutečnil více než 500 vzdělávacích akcí pro různé cílové skupiny, včetně žáků, pedagogů a rodičů. Výsledky toho projektu vedli ke zvýšení povědomí o kyberšikaně a posílení digitální gramotnosti účastníků.

Z výše uvedených údajů vyplývá, že prevence kyberšikany vyžaduje větší dostupnost programů na škole a zlepšení informovanosti žáků. Je důležité, aby škola více využívala osvědčené programy a kladla důraz na efektivní zapojení všech žáků do prevence kyberšikany. Z výsledků šetření vyplývá, že **žáci vědí**, na koho se ve škole obrátit, pokud by se stali obětí kyberšikany. To naznačuje, že většina žáků je s možnostmi pomoci v případech kyberšikany obeznámeny, což je pozitivní zjištění. Nicméně významná část žáků **neví**, na koho se ve škole obrátit, což ukazuje na potřebu zlepšení komunikace a informovanosti v této oblasti. Škola by měla klást větší důraz na šíření těchto informací a zajištění, aby každý žák věděl, jak a kde hledat pomoc při kyberšikaně.

Na základě provedeného výzkumu se podařilo splnit hlavní výzkumný cíl, kterým bylo zjistit zkušenosti žáků středních škol s různými rolemi kyberšikany, užíváním jednotlivých prostředků kyberšikany a s názory na její prevenci.

6.1 Shrnutí výsledků

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit zkušenosti žáků střední školy s různými rolemi kyberšikany, s užíváním jednotlivých prostředků kyberšikany a s názory na její prevenci. Pro náš výzkum jsme zvolili kvantitativní přístup pomocí dotazníkové metody. Použili jsme standardizovaný dotazník od autorky Vašutové (2010). Našeho výzkumu se zúčastnili žáci soukromé střední školy a výsledky ukázaly, že mezi respondenty převažovali dívky.

Výzkum se zaměřil na zkušenosti žáků střední soukromé školy s kyberšikanou, a to v různých rolích – agresora, oběti a svědka.

Z výsledků výzkumu vyplynulo, že respondenti přiznali, že se sami dopustili šikany pomocí kyberprostoru, přičemž oběťmi byli jejich spolužáci nebo spolužačky. Jako hlavní důvod výběru těchto obětí uvedli respondenti konflikt, který s danou osobou měli. K tomu, proč využili právě kybernetický prostor, se nejčastěji vyjádřili, že chtěli zůstat anonymní, což jim kyberprostor umožňoval. Další část výsledků ukázala, že respondenti byli i oběťmi kyberšikany, a jako agresory uvedli své spolužáky a spolužačky. Respondenti zmínili, že důvodem, proč byly terčem kyberšikany, byly jejich osobní odlišnosti. Respondenti se také setkali s kyberšikanou v roli svědka a uvedli, že oběťmi byli jejich spolužáci nebo spolužačky. Jako hlavní důvod, proč byla osoba vybrána jako oběť, respondenti zmínili určité vlastnosti oběti.

V rámci výzkumu jsme se také zaměřili na to, jaké prostředky kyberšikany žáci nejčastěji používají. Jak agresori, tak oběti a svědci uvedli, že nejběžnějšími nástroji kyberšikany jsou sms/mms zprávy, blogy, webové aplikace, chaty a diskuze na webových stránkách. Také jsme se respondentů ptali na jejich názory na prevenci kyberšikany. Nejčastějším způsobem obrany proti kyberšikaně je svěřit se kamarádovi mimo školu. Na otázku zda se ve škole zúčastnili preventivních programů proti kyberšikaně odpověděla většina respondentů, že se žádného programu nezúčastnili. Dále jsme zjišťovali, na koho by se respondenti ve škole obrátili, pokud by se stali oběťmi kyberšikany. Zde většina odpověděla, že ví, na koho by se obrátila, avšak třetina respondentů uvedla, že neví na koho se ve škole obrátit.

Z výsledků plyne, že kyberšikana je mezi žáky střední soukromé školy rozšířená. Významnou skutečností také je zjištění, že třetina žáků neví, na koho by se ve škole obrátila, pokud by se stala obětí kyberšikany a většina z nich se nezúčastnila žádného preventivního programu.

Z těchto zjištění je zřejmé, že je nutné zvýšit osvětu a zavést efektivní preventivní programy, které by žákům poskytly nejen informace o kyberšikaně, ale také konkrétní postupy, jak se s ní vypořádat.

6.2 Limity výzkumu

Výběrový soubor tvoří výhradně žáci konkrétní soukromé střední školy, což s sebou nese určitá omezení. Zaměření na žáky této školy znamená, že výsledky výzkumu nemusí být plně zobecnitelné na žáky jiných středních škol.

Jedním z hlavních limitů našeho výzkumu je specifický výběr vzorku respondentů. Škola, na které byl výzkum realizován, je zaměřena převážně na dívky, což může ovlivnit charakteristiky a dynamiku kyberšikany, které byly zaznamenány. Vzhledem k tomu, že dívky a chlapci mohou vykazovat odlišné vzorce chování v online prostředí, je možné, že výsledky nebudou zcela odpovídat školám s vyváženějším zastoupením obou pohlaví. Zkušenosti a postoje ke kyberšikaně se mohou lišit na základě pohlaví, což může ovlivnit míru a formy kyberšikany, které respondenti zažívají nebo pozorují.

Další limitací je geografická lokalita školy. Výzkum byl proveden na soukromé střední škole v konkrétní oblasti, která může mít své specifické socioekonomické a kulturní podmínky. Tyto faktory mohou ovlivnit nejen vnímání kyberšikany, ale také způsoby, jakým jsou žáci schopni na kyberšikanu reagovat. Z tohoto důvodu nemusí být výsledky snadno aplikovatelné na školy v jiných regionech.

V neposlední řadě ovlivňuje výsledky také velikost vzorku respondentů, což je další faktor, omezující zobecnitelnost výzkumu. I když byl výzkum zaměřen na získání reprezentativního vzorku žáků této školy, nižší počet respondentů může znamenat, že některé rozdíly a specifické případy nebyly dostatečně zachyceny. Je také důležité vzít v úvahu historický kontext školy, jako je školní klima, vztahy mezi žáky a učiteli, a dostupnost podpory pro oběti kyberšikany, které mohou hrát roli v dynamice této problematiky.

Přes uvedené limity je důležité si uvědomit, že kyberšikana je závažný problém, který se dotýká široké škály škol, a výsledky tohoto výzkumu mohou poskytnout užitečné poznatky nejen pro tuto konkrétní školu, ale i pro širší vzdělávací prostředí. I když má výzkum svá omezení, poskytuje cenné informace o fenoménu kyberšikany a jeho prevenci. Je však nezbytné přistupovat k výsledkům kriticky a brát v úvahu specifické podmínky školy a uvědomit si, že problematika kyberšikany může být silně ovlivněna i demografií respondentů a metodologickými přístupy.

6.3 Doporučení pro praxi

Na základě výsledků výzkumu, lze doporučit několik opatření, která by mohla pomoci v prevenci kyberšikany na soukromé střední škole.

Především je důležité zvýšit povědomí žáků o kyberšikaně a možnostech jejího řešení. Škola by měla začlenit do výuky pravidelné informační bloky zaměřené na rizika spojená s online prostředím. Tyto bloky mohou být součástí předmětu občanská výchova, informatika. Další možností jsou také interaktivní workshopy, kde si žáci na konkrétních příkladech osvojí, jak se kyberšikaně bránit a kde hledat pomoc.

Dále by bylo vhodné organizovat pravidelné besedy s odborníky, například pracovníky organizací zaměřených na prevenci kyberšikany či s policií. Tyto besedy by měli být zaměřeny nejen na vysvětlení samotného fenoménu kyberšikany, ale také na praktické rady, jak reagovat, pokud se žáci stanou oběťmi nebo svědky takového jednání. Významnou roli zde mohou sehrát i organizace jako E- Bezpečí, Linka bezpečí nebo Centrum rizikové virtuální komunikace, které mají s prevencí kyberšikany bohaté zkušenosti.

Neméně důležité je také, aby škola zavedla jasné postupy, jak řešit kyberšikanu. Žáci by měli vědět, na koho se mohou obrátit, pokud se s tímto problémem setkají. Proto bych doporučila škole, aby zajistila viditelné místo a dostupné informace o možnostech pomoci – ať už prostřednictvím nástěnek, školního webu nebo jiných komunikačních kanálů.

Novým přístupem by mohlo být zavedení role sociálního pedagoga, který by působil na škole. I když tato pozice zatím není běžná, sociální pedagog by poskytoval individuální podporu žákům, kteří se stanou obětí kyberšikany, také by organizoval programy zaměřené

na posílení zdravých mezilidských vztahů ve škole. Rovněž by mohl koordinovat spolupráci mezi školou, rodinou a dalšími odborníky.

V neposlední řadě bych škole doporučila zvážit i technická opatření, která mohou pomoci minimalizovat rizika spojená s kyberšikanou. Mezi ně patří například důslednější dohled nad využíváním školní IT zařízení nebo zavedení etického kodexu pro používání technologií ve škole.

Díky těmto doporučením by se mohlo podařit snížit výskyt kyberšikany mezi žáky, ale také vytvořit bezpečnější školní prostředí, ve kterém se žáci budou cítit jistěji a budou mít jasnou představu kam se v případě potřeby obrátit.

7 ZÁVĚR

Tato diplomová práce se zaměřila na problematiku kyberšikany a její prevenci na středních školách.

V teoretické části jsme se zabývali současnou podobou kyberšikany, která je dnes realizována prostřednictvím sociálních sítí a moderních platforem. Popsali jsme, jaké role mohou účastníci kyberšikany zastávat, ať už jako agresori, oběti nebo svědci, a uvedli jsme různé formy útoků, které se ve virtuálním prostředí vyskytují. Druhá kapitola se zaměřila na vývojové specifika adolescentů, přičemž jsme kladli důraz na inedititu, kognitivní vývoj a důležitost vrstevnických vztahů, které hrají roli v postojích a chování mladých lidí. Také jsme popsali vliv sociálních sítí na adolescenty z pohledu emocionálního a sociálního dopadu. Kapitulu uzavírá přehled motivů, které vedou adolescenty k účasti na kyberšikaně. Poslední kapitola teoretické části se věnovala prevenci kyberšikany, přičemž jsme se zaměřili na roli sociálního pedagoga a školního metodika prevence. Popsali jsme jejich funkci na středních školách, zejména pokud jde o vytváření bezpečného a podporujícího prostředí pro žáky středních škol. Kapitola také popisuje, jak střední školy přistupují k prevenci kyberšikany a jaké strategie používají k řešení tohoto problému.

V úvodu praktické části jsme se zaměřili na současnou problematiku kyberšikany. Dále jsme stanovili výzkumné cíle práce a formulovali výzkumné otázky, které byly zaměřené na hlavní výzkumné cíle. Popsali jsme metody sběru dat a rozdělili dotazník do několika oblastí. Pro náš výzkum jsme zvolili kvantitativní metodu. Výzkumný soubor tvořili žáci konkrétní střední školy, kterou jsme vybrali pro její specifika, mimo jiné i proto, že tuto školu navštěvují převážně dívky. A dívky také tvoří většinu našich respondentů, jak vyšlo z výsledků šetření. Následně jsme analyzovali získaná data, jejich vyhodnocení bylo provedeno podle dílčích otázek a prezentováno v tabulkách.

Hlavním cílem této diplomové práce bylo „Zjistit zkušenosti žáků střední školy s různými rolemi kyberšikany, s užíváním jednotlivých prostředků kyberšikany a názory na její prevenci“. Výzkum prokázal, že žáci střední školy mají zkušenosti s kyberšikanou nejen jako oběti, ale také jako svědci i agresori. Z výsledků vyplynulo, že nejčastěji je kyberšikany páchána mezi spolužáky, což potvrzuje význam prevence právě na úrovni školy. Významným zjištěním je rovněž to, že jako prostředky kyberšikany jsou nejčastěji používány sms/mms zprávy, chaty a diskuze na internetu, blogy a různé aplikace. Klíčovou roli zde hraje také rozmach sociálních sítí a dalších online platforem, které umožňují

snadnou distribuci obsahu. Nejčastějším motivem pro zveřejňování záběrů kyberšikany, která výrazně usnadňuje útočníkům jejich činy je anonymita a dosažitelnost velkého publika prostřednictvím digitálních technologií.

Z hlediska prevence se ukázalo, že obrana proti kyberšikaně probíhá nejčastěji prostřednictvím svěřování se kamarádům mimo školu. Co se týče účasti na preventivních programech proti kyberšikaně, většina respondentů uvedla, že se žádného programu ve škole nezúčastnila. To naznačuje, že je stále potřeba více zaměřit pozornost na organizaci a propagaci preventivních aktivit na škole. Přesto však většina respondentů ví, na koho se ve škole obrátit, pokud by potřebovali pomoc nebo podporu v souvislosti s kyberšikanou.

Zvýšený výskyt případů kyberšikany, včetně těch, které byly zaznamenány v poslední době v regionu Hodonínsko, zdůrazňuje naléhavost prevence v této oblasti. Nedávné události ukázaly, že kyberšikana často zahrnuje nahrávání a sdílení ponižujících materiálů na sociálních sítích, což přináší obětem další trauma. Takové případy podtrhují důležitost vzdělávání žáků nejen o nebezpečích kyberšikany, ale i o možnostech, jak se bránit a kam se obrátit o pomoc. Preventivní programy by měly být posíleny a aktualizovány tak, aby reflektovaly aktuální trendy a technologie, které jsou častým nástrojem kyberšikany. Je nezbytné, aby školy a další instituce poskytovaly dostatečnou podporu nejen obětem, ale i svědkům a potencionálním agresorům, a tím se snažily minimalizovat výskyt kyberšikany.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ABDELALIEH, A. (2024). Motivace kyberšikany a morální neangažovanost mezi dospívajícími kyberšikanami: Zkoumání zprostředkovatelských rolí. *Kıbrıs Türk Psikiyatri Ve Psikoloji Dergisi*, 6(1), 1-13. <https://doi.org/10.35365/ctjpp.24.1.01>

BEDROŠOVÁ, M., HLAVOVÁ, R., MACHÁČKOVÁ, H., DĚDKOVÁ, L., & ŠMAHEL, D. (2018). *České děti a dospívající na internetu: Zpráva z výzkumu na základních a středních školách*. Projekt EU Kids Online IV – Česká republika. Brno: Masarykova univerzita

BLATNÝ, M. (2017). *Psychologie celoživotního vývoje*. Karolinum. <https://www.bookport.cz/kniha/psychologie-celozivotniho-vyvoje-5722/>

BLINKA, L. (2016). *Online závislosti*. Grada. <https://www.bookport.cz/kniha/online-zavislosti-1218/>

CLAYPOOLE, T., & PAYTON, T. ([2017]). *Ochrana vaší internetové identity: Jste na internetu nazí?* (Aktualizované vydání). Rowman & Littlefield.

ČERNÁ, A. (2013). *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Grada.

DAILEY, SF a ROCHE, RR (2025). Rámec SHIELD: Posouvání strategií odolnosti založené na síle v boji proti šikaně a kyberšikaně u mládeže. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 22 (1), 66. <https://doi.org/10.3390/ijerph22010066>

FARKOVÁ, M. (2009). *Dospělost a její variabilita*. Grada.

HELUS, Z. (2018). *Úvod do psychologie: 2., přepracované a doplněné vydání*. Grada. <https://www.bookport.cz/kniha/uvod-do-psychologie-4517/>

HODNOCENÍ RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ ŽÁKŮ ZÁKLADNÍCH A STŘEDNÍCH ŠKOL - *tematická zpráva ČŠI. Česká školní inspekce [online]*. ČŠI, ©2023 [cit. 2023-28-09]. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/>

HOLLÁ, K. (2016). *Sexting a kyberšikana*. IRIS.

HURYCHOVÁ, E., & PTÁČKOVÁ, B. (2022). *Sociální práce ve školství*. Grada.

CHRÁSTKA, M. (2016). *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu* (2., aktualizované vydání). Grada.

JEDLIČKA, R. (2015). *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. GRADA.

KOLAŘÍK, M., LEČBYCH, M., PROCHÁZKA, R., & ŠMAHAJ, J. (2014). *Teorie a praxe poradenské psychologie*. Grada. <https://www.bookport.cz/kniha/teorie-a-praxe-poradenske-psychologie-952/>

KOPECKÝ, Kamil a SZOTKOWSKI, René, 2017. *Co dělat když – intervence pedagoga: Kyberšikana a další formy kybernetické agrese*. Příloha č. 7. Olomouc: Centrum PRVoK PdF UP. MŠMT - 32550/2017-1.

KOPECKÝ, K. (2013). *Rizikové chování studentů Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v prostředí internetu*. Univerzita Palackého v Olomouci.

KOPECKÝ, K., & a kol. (2015). *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Univerzita Palackého v Olomouci. https://katalog.svkos.cz/F/?func=item-hold-request&doc_library=MVK50&adm_doc_number=000680067&item_sequence=000330

KOPECKÝ, K. (2019) *Co děti motivuje k tomu, aby páchaly kyberšikanu?* E-Bezpečí. Vol. 4(1): 67-74. ISSN 2571-1679

KOPECKÝ, K., & KREJČÍ, V. (2023). *Sociální síť: úvod do problematiky*. Univerzita Palackého v Olomouci.

KOPECKÝ, K. (2016). *Kyberšikana a její specifika v prostředí systému primární prevence*. Wwww.e-bezpeci.cz. Retrieved January 11, 2025, from

KOPECKÝ, Kamil. *Kdo jsou vlastně pachatelé kyberšikany?*. E-Bezpečí, roč. 3 (2018), č. 2, s. 31-40. ISSN 2571-1679. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=1335>

KUBIATKO, M., BALÁTOVÁ, K., & TONČALOVÁ, N. (2021). *Vplyv vybraných faktorov na úroveň kyberšikany u žiakov stredných škôl*. E-pedagogium.upol.cz, 2021.

KRÓLOVÁ. (2015). *Sociální síť jako jeden z prostředků kyberšikany*. Wwww.florence.cz/casopis/archiv-florence/2015/5/. Retrieved January 11, 2025, from

KŘÍŽKOVÁ HRONOVÁ. (2022). *Kyberprostor - je pro- adolescenty- rizikovy- ma –vliv-na- jejich -hodnoty -ukazuje -výzkum - psychologu*. Wwww.zurnal.upol.cz/nc/zprava/clanek/.

- KOŽÍŠEK, M., & PÍSECKÝ, V. (2016). *Bezpečně na internetu: průvodce chováním ve světě online*. Grada. <https://www.bookport.cz/kniha/bezpecne-na-internetu-1313/>
- LANGMEIER, J., & KREJČÍŘOVÁ, D. (2006). *Vývojová psychologie* (2., aktualiz. vyd). Grada. <http://krameriusndk.nkp.cz/search/handle/uuid:b8a98c30-78ae-11e5-9690-005056827e51>
- MACEK, P. (2003). *Adolescence* (Vyd. 2., upr). Portál.
- MICROSOFT. COM. (2020). Retrieved March 19, 2025, from <https://news.microsoft.com/cs-cz/2020/02/12/studie-zeny-a-divky-pocituji-vetsi-riziko-utoku-v-online-prostoru/>
- MARTÍNEK, Z. (2015). *Agresivita a kriminalita školní mládeže* (2., aktualizované a rozšířené vydání). Grada.
- MŠMT, 2017. *Metodický pokyn k prevenci a řešení šikany ve školách*. [online]. MŠMT. [cit.2024-03-10]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/38988>
- NAZAROV, V. L., & AVERBUCH, N. V. (2023). Traditional bullying and cyberbullying: Bystander strategies. *The Education and science journal*, 25(9), 80-117. <https://doi.org/10.17853/1994-5639-2023-9-80-117>
- NPI, (2020). <https://zapojmevsechny.cz/clanek/kybersikanu-u-zaku-nikdy-nepodcenujte-prinasime-rady-k-prevenci>. Zapojmevsechny.cz. Retrieved March 19, 2025, from
- PATCHIN, JW & HINDUJA, S. (2024). *Údaje o kyberšikaně za rok 2023*. Centrum pro výzkum kyberšikany. <https://cyberbullying.org/2023-cyberbullying-data>
- POVÁŽANOVÁ, B., DOLEJŠ, M., KŇAŽEK, G., & BANÁROVÁ, K. (2022). *Hodnoty českých a slovenských adolescentov pod vplyvom kyberpriestoru*. Togga.
- THOROVÁ, K. (2015). *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Portál. <http://krameriusndk.nkp.cz/search/handle/uuid:5ab7e2f0-ed74-11e8-bc37-005056827e51>
- OREL, M., OBEREIGNERŮ, R., & MENTEL, A. (2016). *Vybrané aspekty sebepojetí dětí a adolescentů*. Univerzita Palackého v Olomouci. <https://doi.org/10.5507/ff.16.24449913>
- SOBOTKOVÁ, V. (2014). *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Grada Publishing.

SPITZEROVÁ, M., PAVLAS, T., ANDRYS, O., ZATLOUKAL, T., SUCHOMEL, P., PRAŽÁKOVÁ, D., & HAMBERGER, T. ([2023]). *Hodnocení rizikového chování žáků základních a středních škol se zaměřením na oblast kyberšikany: tematická zpráva*. Česká školní inspekce.

SUCHÁ, J., AIGELOVÁ, E., PIPOVÁ, H., CHARVÁT, M., DOLEJŠ, M., VÁCLAVKOVÁ, N., & BABILONOVÁ, T. (2024). *Užívání internetu, sociálních sítí a digitálních her u adolescentů: teoretická východiska, diagnostika a strategie intervence*. Togga.

TOPAN, A., ANOL, S., TASDELEN, Y. a KURT, A. (2024), *Zkoumání vztahu mezi kyberšikanou a technologickou závislostí u adolescentů*. Zdravotní sestry. <https://doi.org/10.1111/phn.13433>

VÁGNEROVÁ, M., & LISÁ, L. (2021). *Vývojová psychologie: dětství a dospívání* (Vydání třetí, přepracované a doplněné). Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum.

VAŠUTOVÁ, M. (2010). *Proměny šikany ve světě nových médií*. Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě.

VAŠUTOVÁ, M., & ŠIGUT, J. Social Aggression In The Context Of Risk Electronic Communication - Cyberbully. https://www.narodacek.cz/wp-content/uploads/2022/01/66665v_Proceedings-of-the-International-Scientific-Conference_202180-2-500-513.pdf

SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava, KRAUS, Blahoslav a BĚLÍK, Václav (2022). *Aktuální otázky sociální patologie a sociální pedagogiky 1*. Hradec Králové: Gaudeamus, 124 s. ISBN 978-80-7435-884-5.

ŠEVČÍKOVÁ, A. (2014). *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Grada.

ŠMÍDA, J., & DANĚK, J. (2024). *Metodika práce pro sociální pedagogy*. Univerzita Palackého v Olomouci. <https://www.bookport.cz/kniha/metodika-prace-pro-socialni-pedagogy-14521/>

SEZNAM TABULEK

TABULKA 1 KOMU SE OBĚTI KYBERŠIKANY SVĚŘUJÍ.....	19
TABULKA 2 FORMY KYBERŠIKANY	22
TABULKA 3 ROZDĚLENÍ DOTAZNÍKU.....	46
TABULKA 4 POHLAVÍ.....	48
TABULKA 5 VĚK RESPONDENTŮ.....	49
TABULKA 6 ROČNÍK STUDIA	50
TABULKA 7 ŠIKANA POMOCÍ KYBERPROSTORU	51
TABULKA 8 OBĚTI ŠIKANY V KYBERPROSTORU	52
TABULKA 9 KYBERNETICKÉ PROSTŘEDKY	52
TABULKA 10 DŮVOD VÝBĚRU OSOBY	53
TABULKA 11 VYUŽITÍ KYBERNETICKÝCH PROSTŘEDKŮ.....	54
TABULKA 12 ŠIKANA PROSTŘEDNICTVÍM KYBERPROSTORU	55
TABULKA 13 AGRESOR ŠIKANY	55
TABULKA 14 PROSTŘEDKY KYBERŠIKANY A JEJICH FREKVENCE.....	56
TABULKA 15 DŮVODY VÝBĚRU AGRESOREM	57
TABULKA 16 SVĚDEK KYBERŠIKANY	57
TABULKA 17 KOHO OSOBA ŠIKANOVALA.....	58
TABULKA 18 KYBERNETICKÉ PROSTŘEDKY A JEJICH FREKVENCE	58
TABULKA 19 DŮVODY VÝBĚRU OBĚTI AGRESOREM.....	59
TABULKA 20 MOTIVY PRO ZVEŘEJŇOVÁNÍ ZÁBĚRŮ ŠIKANY	60
TABULKA 21 MOTIVY PRO VYUŽITÍ KYBERNETICKÉHO PROSTORU	61
TABULKA 22 OBRANA PROTI KYBERŠIKANĚ	61
TABULKA 23 PREVENTIVNÍ PROGRAMY	62
TABULKA 24 KONTAKTNÍ OSOBA V PŘÍPADĚ KYBERŠIKANY	62
TABULKA 25 POJEM KYBERŠIKANA DLE RESPONDENTŮ	63
TABULKA 26 AKTIVITA NA INTERNETU	64
TABULKA 27 SLEDOVÁNÍ KYBERŠIKANY NA INTERNETU	65
TABULKA 28 NÁHODNÉ VYHLEDÁNÍ VIDEA	65
TABULKA 29 NÁZORY NA ZVEŘEJŇOVÁNÍ KYBERŠIKANY	66

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Č	Číslo
ČŠI	Česká školní inspekce
MMS	Multimediální zpráva
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NPI	Národní pedagogický institut
OP JAK	Operační program Jan Ámos Komenský
SMS	Textová zpráva
ŠMP	Školní metodik prevence

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

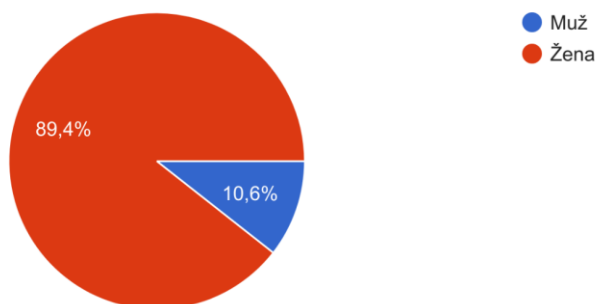
Příloha P II: Zápis s výchovné komise

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den, jmenuji se Markéta Bečáková a jsem studentkou kombinovaného magisterského studia Sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Tímto Vás, jako studenty střední školy služeb s.r.o. prosím o vyplnění dotazníku, který se týká kyberšikany. Dotazník je zcela anonymní a výsledky dotazníkového šetření budou použity pouze pro můj výzkum v rámci diplomové práce. Děkuji Vám za Váš čas k vyplnění dotazníku.

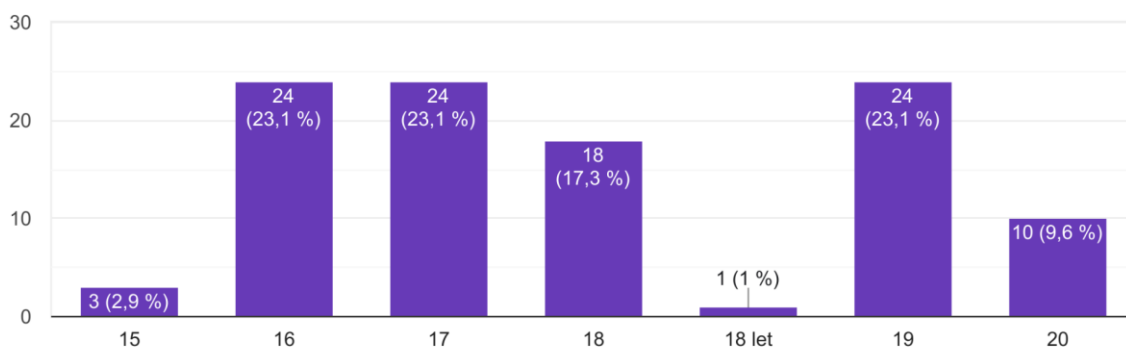
1. Pohlaví:

104 odpovědí

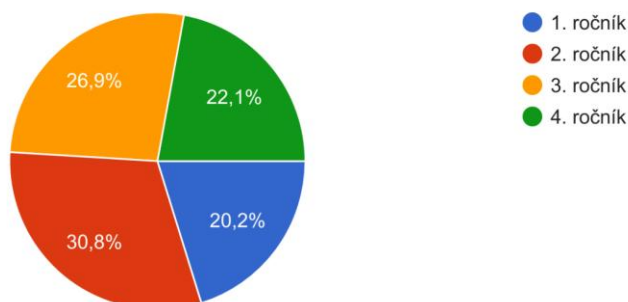
2. Jaký je Váš věk.

104 odpovědí

3. Který ročník studujete:

104 odpovědí

4. Co si vybavujete pod pojmem kyberšikana?

104 odpovědí

šikana přes internet

Šikana přes sociální sítě

strach

Šikana přes internet

šikana přes sociální sítě

Šikana na internetu

Šikana přes internet

Strach, urážky, pomlouvání

Útok přes sociální sítě

Ponižování na sociálních sítích, výsměch vyhrožování atd

internetová šikana

šikana přes sociální sítě/internet

když třeba někdo mi začne nadávat nebo vyhrožovat na internetu

Šikana lidí přes sociální sítě

ponižování přes sociální sítě

Šikana online

internetová nenávisť vůči ostatním

hrozné

strasna vec

Jeden z problémů dnešní doby

Digitální šikana

vydírání na sociálních sítích a přes zprávy

Obtěžování na sociálních sítích

šikana přes socialni site

Že mi někdo vyhrožuje

Nadavky , vyhrožování , vydírání , psychické násilí přes jakékoli sociální síť nebo zprávy

Šikana přes sociální síť

Např. vydírání, šíření pomluv, nadávek, o někom konkrétním na internetu

Šikana skrz soc. síť

přes internet

šikana přes internet

Šikana po internetu

šikana, akorát přes internet, nehezké zprávy, posměšné příspěvky a atd..

Šikanování

šikana přes internet

Zesměšňování lidí na internetu nebo přidávání jejich obličejů na internet bez jejich souhlasu

Šikana na sociálních sítích

nemorální chování

šikana

Šikana okres soc.site

nevhodné chování na internetu k druhé osobě

Ponižování

nadávání nebo posměškování na internetu

Sdílení fotek, vysmívání a ponižování na internetu spolu s kamarády

urážení, vyhrožování, vydírání virtuální cestou (po internetu)

šikan přes internet

nadávání

Strach, ponižování, urážení

Šikana online

šikana na internetu

nadávání , vyhrožování , zesměšňování , vydírání přes telefon a další..

online šikana

ponižování lidí přes sociální síť či internet

internetové násilí

Šikana přes telefon, sociální síť

Hrozná věc

Šikana prej zprávy na internetu
natáčení někoho ve škole bez jeho souhlasu
Šikana přes telefon a sociální sítě
Šikana přes telefon a sociální sítě
strach, ponižování přes sociální sítě
šikana na internetu
šikana online
Šikana přes soc. sítě
Zneuctění po internetu
sikana na socialnich sitich
Zahazování, posměšňování
Šikana skrz internet, soc.sítě
Šikana přesměrovaná na sociální sítě
Šikana po internetu, a sociálních sítích
Ponižování, urazení přes internet
Kyberšikana
Špatnou věc
Šikana na internetu, vydírání
šikana přes soc.sítě
Šikana přes internet
internetové vyhrožování
Strach
Nějaké zastrašování nebo ponižování
Ubližování jiným lidem
ubližování jiným
Šikana a napsání přes internet
Šikana online
Strach
Strach
Hrozná věc
ponižování
vyhrožování
urážení přes sociální sítě
online šikana
šikana přes sociální sítě

šikana online

šikana online

šikana online

ponižování

online šikana

šikana přes soc. sítě

strach

urážení, pomlouvání přrs sociální sítě

šikana na internetu

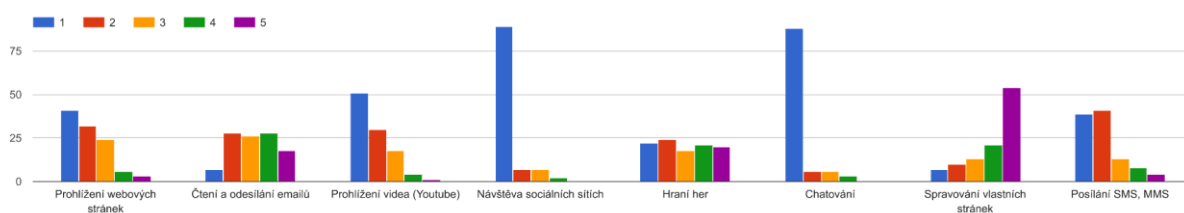
šikana na internetu

strach

hrozná věc

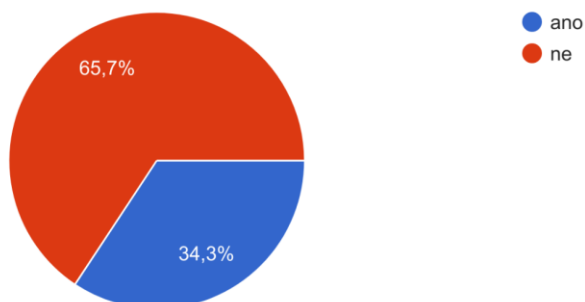
ponižování online

5. Jak často provádíte na internetu uvedené činnosti: 1 - téměř každý den 2 - často (alespoň 2x týdně) 3 - občas (alespoň 2x za měsíc) 4 - málo (méně než 2x za měsíc) 5 - vůbec

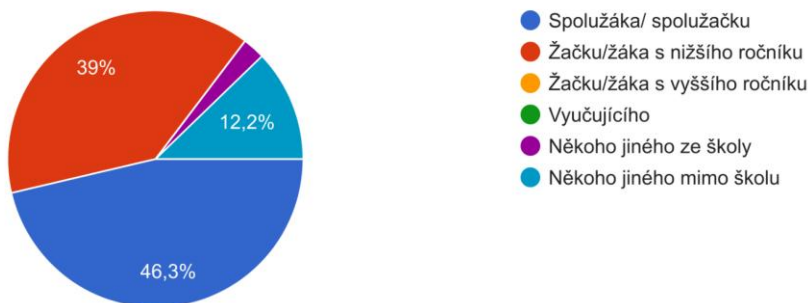
6. Šikanoval/a jste někoho pomocí kyberprostoru? Pokud jste odpověděl/a na otázku NE, pokračujte otázkou Byl/a jste někdy šikanován/a prostřednictvím kyberprostoru?

102 odpovědí

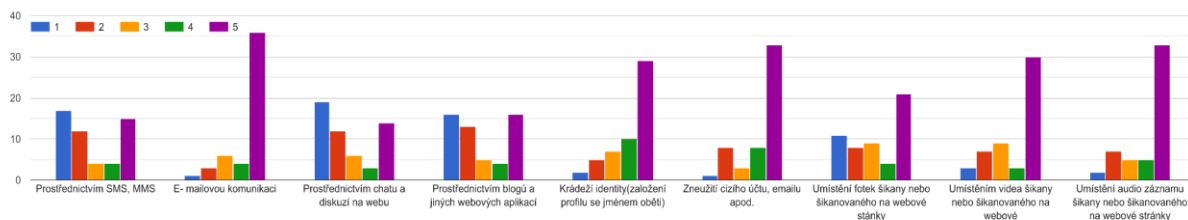

7. Koho jste šikanoval/a prostřednictvím kyberprostoru? (je možno označit více odpovědí)

41 odpovědí

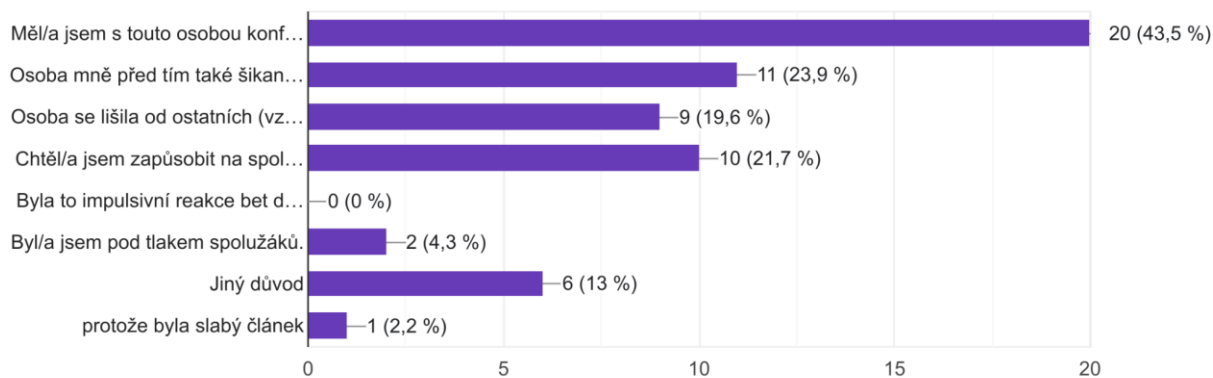

8. Jaké kybernetické prostředky jste využil/a a jak často jste jimi šikanoval/a: 1 – téměř každý den 2 – často (alespoň 2x týdně) 3 – občas (alespoň 2x za měsíc) 4 – málo (méně než 2x za měsíc) 5 – vůbec

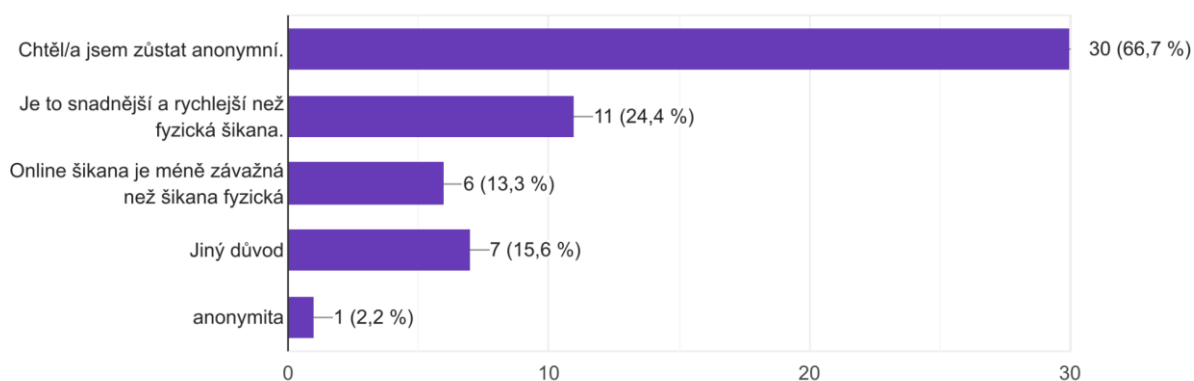
9. Z jakého důvodu jste si vybral osobu, proti které jste využil prostředky kybernetické šikany zmíněné výše nebo v předchozí otázce?

46 odpovědí

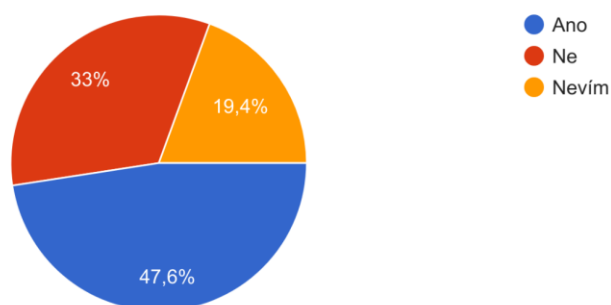
10. Proč jste využil/a zrovna kybernetických prostředků/kybernetického prostoru?

45 odpovědí

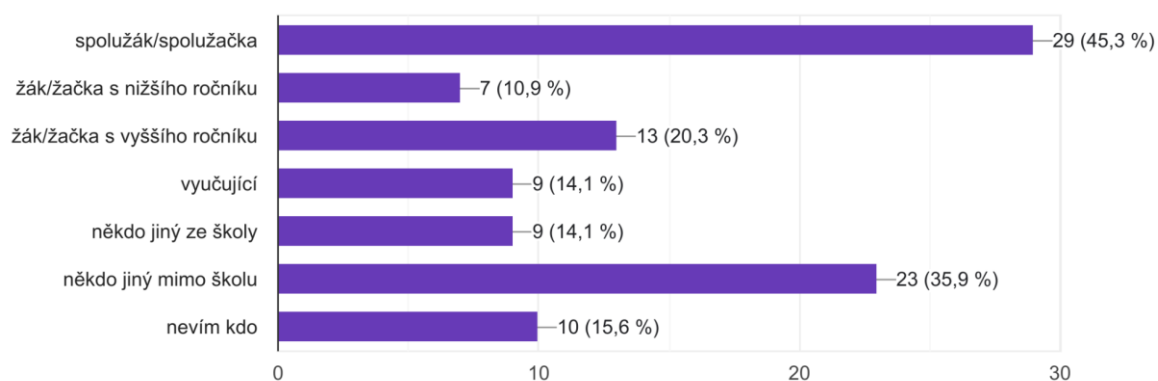
11. Byl/a jste někdy šikanován/a prostřednictvím kyberprostoru? Pokud jste odpověděl/a na otázku NE pokračujte otázkou Byl/a jste svědkem kybernetické šikany někoho jiného?

103 odpovědí

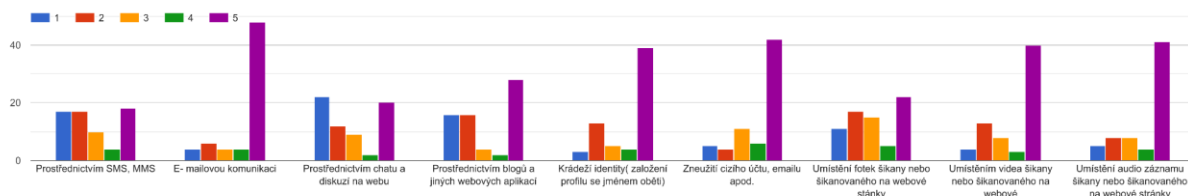

12. Kdo Vás šikanoval/a ? (je možno více odpovědí)

64 odpovědí

13. V případě, že jste byl/a šikanován/a níže uvedenými kybernetickými prostředky, uveďte prosím v jaké frekvenci: 1 – téměř každý den 2 – často (alespoň 2x týdně) 3 – občas (alespoň 2x za měsíc) 4 – málo (méně než 2x za měsíc) 5 – vůbec

14. Z jakého důvodu si myslíte, že si Vás agresor/ka vybral/a?

59 odpovědí

To nevím

nevím

Nevim

jsem jiná

jsem tichá

to nevím

nevim

měli jsme konflikt

měla semnou nějaký problém tak to řesila tak

protože si myslela, že se nedokáží bránit a že ona může všechno a že je "nejlepší" a asi že jsem jiná než ostatní

Protože jsem celkem ovlivnitelná osoba

netusim

Moje slabost, přecitlivělost a neschopnost se bránit

byla jsem sama

Protoze jsem lehla obět' neumim se obranit

Nenávist

byla jsem lepsi nez ona

nesnasel me

bylo to skrze finanční situaci doma, a i skrze vztah s otcem

To netuším

to nevím

Věděl že se nebudu bránit, že jsem lehká oběť

Byla jsem z chudší a problematické rodiny

byla jsem moc hodná

byl jsem nejmladší

To nevím

nevím

Protože jsem byla slabší

zavíšt

Hádka, slabší osobnost

Jsem tichá a klidná

jsem slabá

byla jsem slabý článek

Jsem jiný, tichý

odlišnost

Slabá oběť

Nejjednodušší oběť, měli komplexy a chtěli si to na někom vybit

netušíme do teď.

kvůli bratrancovi

Byla sem jina než ostatní

protože to dělalo víc lidí

protože jsem jiná.

Prý skrz to, že jsem z jižních Čech.

Netuším

Je to nízkomyslná bytost

Byla jsem mladší a neměly jsme na takové věci které měly ostatní děti v mojem věku

Protože jsem byla tlustá

je to rychlá pomsta

nemám tušení, proč to má někdo zapotřebí

rychlá pomsta

jsem tlustá

jsem jiná

jsem tichá

neprůbojná

nevím proč

nevím proč

jsem jiný

netuším kdo

odlišuji se

15. Proč si myslíte, že někdo využil/a kybernetické prostředky/kybernetický prostor pro zveřejnění záběrů šikany (např: na internetu nebo využil mobilní telefon)?

55 odpovědí

anonymita

nevím

pomsta

aby byl zajímavý

Je to rychlejší

Nevím

Asi aby se nevědělo kdo sikanuje

je to rychlá pomsta

nemám tušení, proč to má někdo zapotřebí

Netuším

je to rychlé, vidí to moc lidí

Nevím

nevím

byl slaby

Občas skrytí identity , možnost do toho zapojit více lidí apod.

pro srandu

Jednoduché

Aby to viděli více lidí a da se za to pěkně schovat

nevím

netusím

Aby toho člověka vydírali

zhlédnutí, zesměšnění

aby mohl vydirat

Aby to vidělo koc lidí

Anonymita

Aby ho ponížil

Je to rychlé, vidí to všichni

Chtěl zůstat anonymní

protože se boji a je srab zbabělý

aby se nevedelo ldo to udelal

pro výsměch

Pomsta

Moc lidí tam mela

Nejjednodušší zbraň

pomsta, je to rychlé, vidí to moc lidí

z pobavení si myslím.

Aby byl cool

Fyzicky se bal

protože je to nejjedodusi způsob

Chtěl být in

Sláva

Komplex

Moc lidí

rychlé

anonymita

je to srab

jednoduché

anonymita

anonymita

rychlé

netuším

nevím

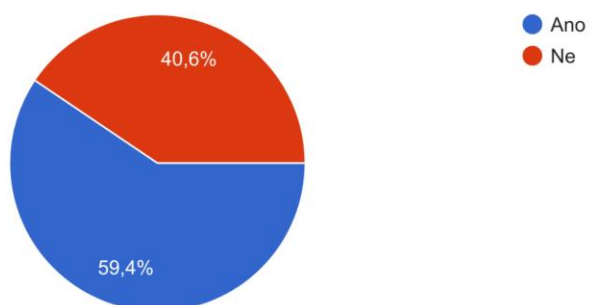
nevím proč

publikum

netuším

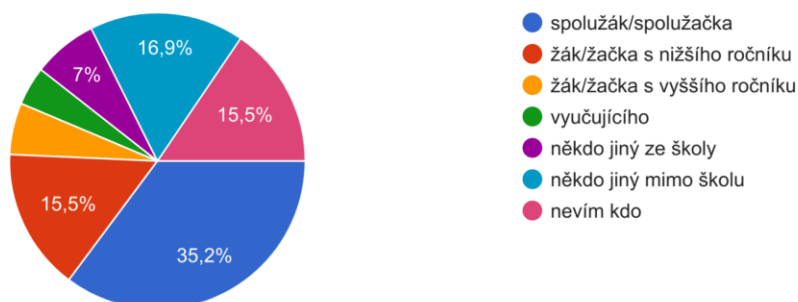
16. Byl/a jste svědkem kybernetické šikany někoho jiného?

101 odpovědí

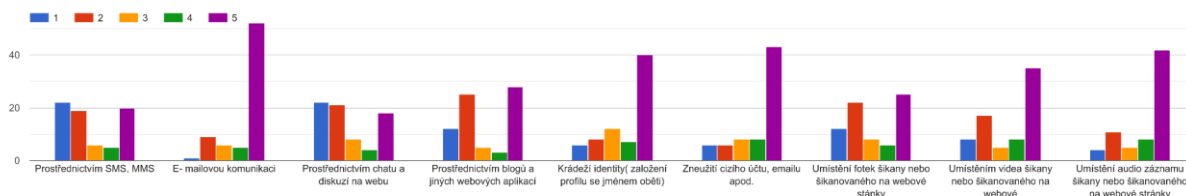

17. Koho osoba (agresor) šikanoval/a prostřednictvím kyberprostoru? (je možno označit více odpovědí)

71 odpovědí

18. V případě, že jste byl/a svědkem šikany níže uvedenými kybernetickými prostředky, uveďte prosím, v jaké frekvenci: 1 – téměř každý den 2 – často (alespoň 2x týdně) 3 – občas (alespoň 2x za měsíc) 4 – málo (méně než 2x za měsíc) 5 – vůbec

19. Z jakého důvodu si myslíte, že si agresor svou oběť vybral pro kyberšikanu?

68 odpovědí

byla jiná

nevím

nevím

Nevím

To nevím

Asi měli konflikt

nevím nikdy jsem nic takového nevidela

protože je velmi ovlivnitelná a lehko manipulativní

netuším

Nebránili se a hlavě kvůli tomu jak se choval jejich otec

Slabá osobnost

protože si nesesdli

jsem slabá

moc se prý učil

byla blba

Byla bezmocná

Nevím

lišila se

byla pro smích

byla tichá, jiná

Připadala mu asi slabá

Osoba mohla být "slabší", nebránil/a se, byl/a jiná/ý než ostatní

Oběti byly lehkým terčem, nebránily se, všechno si nechaly líbit

aby byl ten clovek zajimavy

zajimala ho

Asi byla jiná

Asi pro to že ten člověk byl podle té osoby možná slabší
neprůbojný, nechal si vše líbit

byla mlada

To netuším

Byl slabší povahy ,křehký

Byla slabší než on a myslel si že je to dobře když to udělá

Hádka

byla slabá

Neseděl mu jako člověk

obět byla jiná

asi se odlišovala

byla slaba

Byla jiná

Nevim

vubec nevím mely asi nějaké spory nevyřešené účty nevím

jen tak

Slabá oběť, nevhodné chování

konflikt

jsem blba

oběť byla tichá

Slabá oběť

Měl z něho srandu

nevím proč

Třeba určitá nenávist nebo závist.

Protože mu záviděl třeba vzhled, nebo něco cenného. Cokoliv ...

odlišovala se

slabý článek

jiná

Slabší, mladší..

Asi ho to bavilo

neměl ji rad

Nevím

Něco se mu na něm nelíbí

netuším

Slabá osoba

netuším

slabá osobnost

ovlivnitelná

dobře se učila

bavilo ho to

netuším

slabá, tichá

20. Proč si myslíte, že agresor využil kybernetického prostoru/prostředí (umístění záběrů šikany na internetu nebo využil mobilního telefonu)?

59 odpovědí

anonymita

nevím

pomsta

Je to rychle

aonymita

asi má z toho dobrý pocit, že tomu druhému hodně ublíží

Aby zničil další informace/ fotky a videa

rychlé

asi aby se mu ostatní smáli

to bych rada vedela

Přes mobil si každý troufá...v realitě už ani ne

Protože se to bojí říct do očí

aby to vsichni videli

je to rychlý způsob

Protože se schovava za mobil ,je to jrdnoduši uvidi to všichni

Je to pro agresora lehčí, nemusí se tolik obávat o trest, oběť proti útoku nemůže dělat skoro nic

Aby se zviditelnil, možná pro pocit nadřazenosti před objektem

protože na soc.sitích je víc lidí a víc je to zajímavé

Chtěl být zajímavý

netusim

Aby se bevedelo kdo to je

Aby toho člověka vydíral

zhlédnutí, pomsta

Rychlá pomsta

Nevím

pomsta

Anonymita

Je to rychlejší a vidí to všichni

aby se nevedelo kdo to udelal

Je to rychlejší

Větší anonymita

Nejvíce lidí

rychlá pomsta

taky z pobavení.

je to jednodušší

Nevim

Aby se třeba pomstil a viděli to ostatní a aby dotyčnou osobu zesměšnil

Chtěl být anonymní

Ulehčení práce

rychlá pomsta

chtěl se asi ukázat jaký je to borec

netusím

rychlé

Lidi

anonymita

je to rychlé

netuším

netuším

anonymita

rychlá pomsta

rychlá pomsta

nevím

anonymita

vidí to moc lidí

chtěl být zajímavý

je to rychlé

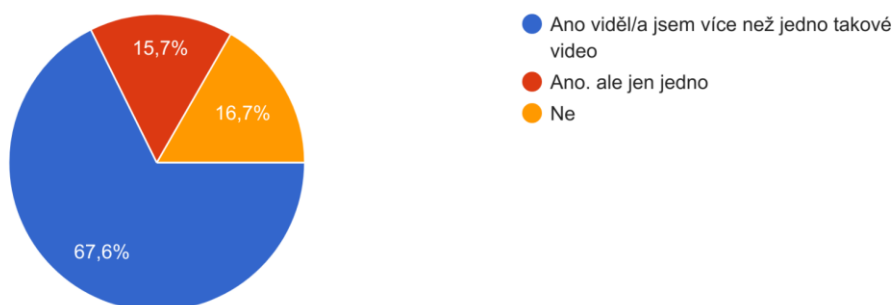
anonymita

anonymita

rychlá pomsta

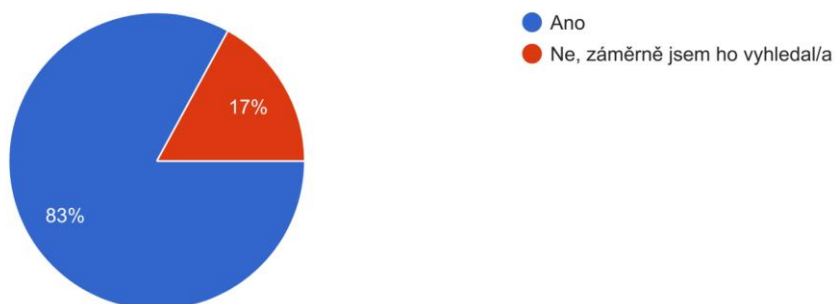
21. Viděl/a jste na internetu video z nějaké skutečné události týkající se kyberšikany, kde bylo použito násilí vůči nějakému člověku?

102 odpovědí

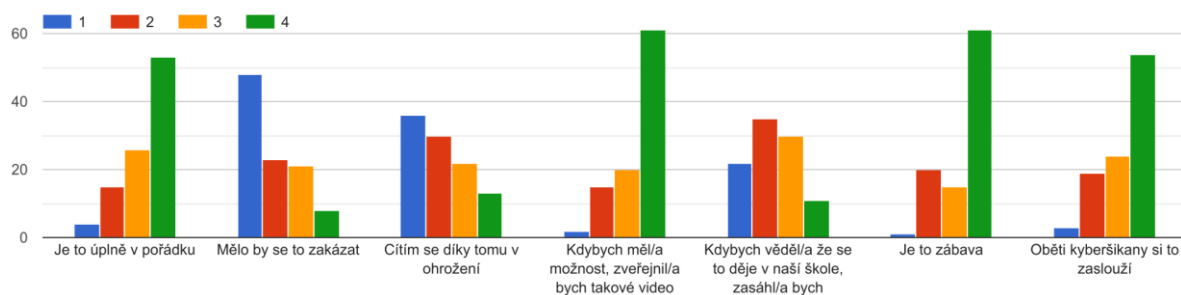

22. Setkal/a jste se s takovým videem náhodou?

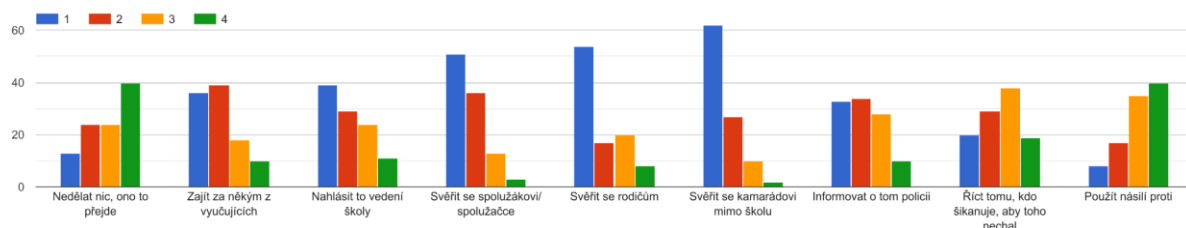
94 odpovědí

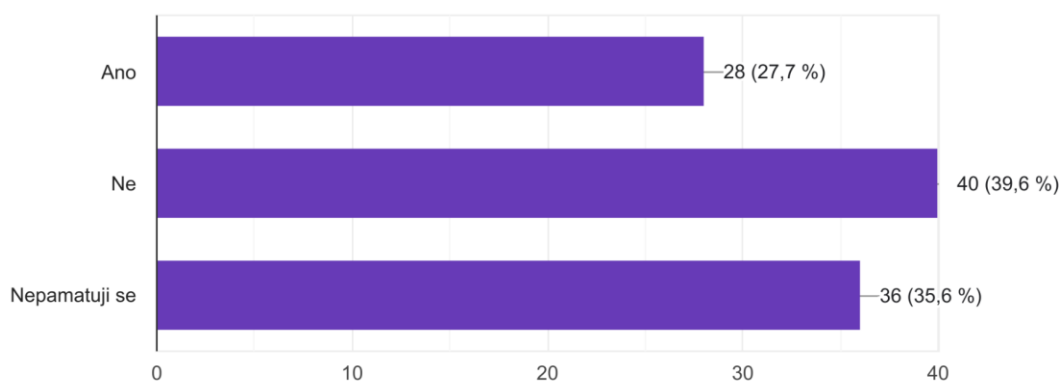
23. Co si myslíte o zveřejňování záznamů šikanování na internetu? 1 – naprosto souhlasím 2 – spíše souhlasím 3 – spíše nesouhlasím 4 – naprosto nesouhlasím

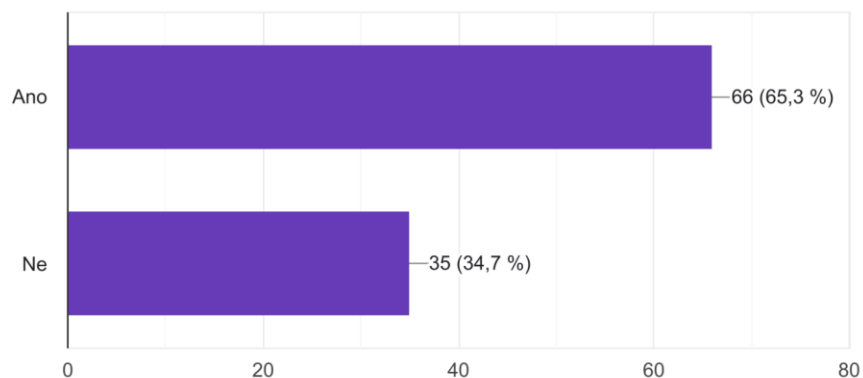
24. Jaký si myslíte, že je nejlepší způsob obrany proti kyberšikaně? 1 - určitě ano 2 - spíše ano 3- spíše ne 4 - určitě ne

25. Zúčastni/a jste se na Vaší škole programu zaměřeného na prevenci kyberšikan? 101 odpovědí

26. Víte, na koho se můžete ve škole obrátit v případě, že byste se stal/a obětí kyberšikan? 101 odpovědí

PŘÍLOHA P II: ZÁPIS S VÝCHOVNÉ KOMISE

Protokol výchovná komise

Datum: 4. 12. 2019

Jméno a příjmení žáka, třída: , 1. K

Přítomni:

Účel:

Řešení situace ve třídě 1. K – podezření na šikanu/kyberšikanu ve třídě.

Průběh schůzky:

Na základě šetření zástupce ředitele školy, třídní učitelky a žáků třídy 1. K, byla výchovná komise seznámena s průběhem vyšetřování vzniklé situace v dané třídě. Dle oznámení žáků se mělo jednat o vulgární slovní napadání od žáka..... Při dalším šetření bylo oznámeno žák....., že naopak dochází k údajné šikaně ze strany spolužáků vůči jeho osobě. Při předložení důkazů z řad zúčastněných osob a svědků bylo zjištěno, že žák skutečně vyhrožoval slovně a prostřednictvím sociálních sítí svým spolužačkám, a proto je mu navrženo výchovné opatření dle školního řádu. Dále bylo zjištěno, že slovní napadání bylo též ze strany některých spolužáků vůči....., a proto bylo uděleno těmto žákům ústní napomenutí.

Závěr:

.....bylo uděleno výchovné opatření - důtka ředitelky školy.

Další návrhy, řešení:

Intenzivně sledovat danou situaci ve třídě.

Ve třídě proběhla třídnická hodina s objasněním vzniklé situace a dále hodina s metodikem prevence na téma šikana /kyberšikana a její řešení.

....., **datum:** 5. 12. 2019

Podpis ředitelky:

